NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI – CENA 60 gr.

Ніва

№ 12 (56) БЕЛАСТОК, 24 САКАВІКА 1957 г. ГОД II

Артысты Поўднёвага Вострава

Аб тым, што гурток БГ-КТ у Поўднёвым Вострave (Сакольскі павет) пачаў падрыхтоўваць п'есу беларускага пісьменніка Янкі Купалы — «Паўлінку» многа гутарыла не толькі моладзь, але і старэйшыя. А гэта таму, што ў гісторыі Поўднёвага Вострава і гісторыі ўсёй гэтай аколіцы толькі ў 1940 г. жыхары бачылі і чулі са сцэны пастаноўкі на беларускай мове. Апрача гэтых, усе пастаноўкі адбываліся тут на польскай мове.

Ніхто нават не ведаў, што з такім самым поспехам можна ставіць на сцэне п'есы на беларускай мове, як там гавораць, на простай мове. Аднак і самыя артысты і жыхары Поўднёвага Вострава ўдзень пастаноўкі пераканаліся, што можна. Маладыя артысты — самадзейнікі лічылі, што прыдзе мала людзей, што іх агромная падрыхтовачная праца не будзе карыстацца поспехам, таму што нават у многіх беларусаў у выніку вяковага праследвання выпрацаваўся камплекс ніжшасці да сябе і да ўсяго таго, што беларускае.

Але аказалася, што зацікаўленнасць да беларускай п'есы была вельмі вялікая. Прыйшлі пабачыць малодшыя і старэйшыя не толькі Поўднёвага Вострава, але і суседніх вёсак. Вялікая зала школы была перапоўнена. Усе з нецярплівасцю чакалі калі адкрыецца занавеса сцэны. І вось яна адкрываецца.

Маладзенькая, прыгожая беларуская дзяўчына — Таня Хмялеўская пяе песню, сумуе па сваім «нарачоным» Якімку. Палілася па зале беларуская песня, пачулася беларускае літаратурнае слова. Раздаюцца воплескі, калі Валодзя Жамойда, выконваючы ролю Якімкі Сарокі горача цалуе Паўлінку і дамаўляецца што ноччу праз акно ўкрадзе яе ад бацькоў, бо бацькі не хочуць аддаць Паўлінку за муж за яго.

Захапляюцца гледачы таленавітасцю сваіх аднавяскоўцаў. З прыемнасцю смяюцца калі Міша Жамойда ў ролі бацькі Паўлінкі — Сцяпана Крыніцкага гладзіць рукою свае вусы і чорную бараду, а пасля па п'яному пяе песні, калі Таня Путко пераапрануўшыся за старую кабету ў ролі маці Паўлінкі абараняе дачку ад напалак роднага бацькі.

Як на вясковыя ўмовы — добра, вельмі добра, іграюць артысты, моцна захапляюць гледачоў.

Новая хваля смеху сыплецца ва ўсе бакі, калі Толік Хмялеўскі ў ролі Пранціса — сваяка Крыніцкіх, з пляшкай у руках дырыжуе спяваючай на сцэне моладзі, а апрача таго часценька прамочвае гарэлкаю горла, калі яго жонка Агата адбірае ад яго бутэльку і моцна лае (ролю Агаты выконвала Таня Жамойда).

Ёсць з чаго смяяцца, таму што камедыя «Паўлінка» вельмі смешная і цікавая. Яна паказвае жыццё вёскі, з якім усе гледачы вельмі добра азнаёмлены. Яшчэ і цяпер у нас ёсць вёскі «шляхецкія», ёсць і такія як Адольф Быкоўскі — людзі, якія пагарджаюць народнай культурай «мужыцкімі абычаямі», якія лічаць сябе лепшымі і разумнейшымі ад другіх. І трэба сказаць, што для другога Валодзі Жамойды, выступаючага ў ролі Быкоўскага добра ўдалося справіцца з сваёй роляй.

Ёсць за што хваліць артыстаў з Поўднёвага Вострава. Ёсць за што хваліць рэжысёра і арганізатара Міколу Кукліка. Добры зрабілі пачатак. Яны нават не ўяўляюць сабе, якую важную справу робяць. Яны ж знаёмяць з беларускай культурай, як беларускае так і польскае насельніцтва Беласточчыны.

Справы беларускай культуры моцна ляжаць на сэрцы не толькі свядомых беларусаў але і палякаў. Аб гэтым напэўна ўсе артысты пераканаліся, тады калі выступалі яны з «Паўлінкай» у вёсцы Крушыняны. Там ім аказала вялікую дапамогу, вядома, беларускае насельніцтва, а асабліва настаўнікі і працаўнікі Грамадскай рады, але найбольшую — польскае насельніцтва. Вось Адольф Патэльскі ўвесь дзень працаваў над тым, каб зрабіць сцэну ў школе для артыстаў Поўднёвага Вострава.

На пастаноўку прыйшло многа палякаў, якія захапляліся прыгожасцю беларускай камедыі і якія вельмі добра адзываліся аб беларускай моладзі. Францішак Патэльскі і Уладыслаў Патэльскі запрасілі да сябе на начлег усіх артыстаў. Падчас забавы вельмі дружна гулялі палякі з беларусамі. Госці з Поўднёвага Вострава танцавалі «Лявоніху», што вельмі спадабалася ўсім прысутным.

Як бачым, маем усе магчымасці да таго, каб арганізаваць артыстычныя гурткі. Трэба толькі ахвоты, трэба толькі далажыць працы. Моладзь Вострава дала добры пачатак у Сакольскім павеце. Не толькі варта, але і трэба моладзі Сакольшчыны, а нават усёй беларускай моладзі Беласточчыны браць прыклад з ініцыятыўнай моладзі Поўднёвага Вострава.

М. Х.

Спектакль «Несцерка» Насця — заслужаная артыстка БССР — Канапелька.

Арганізуйце гурткі мастацкай самадзейнасці

За парадамі звяртайцеся ў Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Беластоку, вул. Маніфесту Ліпцовага 25.

ШТОТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Дэлегацыя Урада ПНР з візітам дружбы ў краінах Азіі

Дэлегацыя Урада ПНР у складзе: Прэм'ер-міністр ПНР — Юзэф Цыранкевіч — старшыня дэлегацыі, К. Курылюк — Міністр Культуры і Мастацтва, Э. Ставінскі — Міністр лёгкай прамысловасці, М. Нашкоўскі — намеснік міністра замежных спраў, Э. Красоўская — намеснік міністра Вышэйшых навучальных устаноў, Фр. Молжэўскі — намеснік міністра Замежнага гандлю і Ю. Катз-Сухы — член калегіі Міністэрства замежных спраў — члены дэлегацыі, распачала падарожжа па краінах Азіі.

Разам з Прэм'ер-міністрам выехала і яго жонка — Ніна Андрыч-Цыранкевіч.

З дэлегацыяй выехалі таксама: Дырэктар дыпламатычнага пратакола МЗС — Э. Бартоль, Дырэктар Дэпартамента МЗС — Э. Случанскі і Дырэктар Кабінета Прэм'ер-міністра — А. Муругальскі.

Дэлегацыя наведае сем краін Азіі. Менавіта: Бірманскую Унію, Каралеўства Камбоджы, Індыю, Дэмакратычную рэспубліку Ветнам, Кітайскую народную рэспубліку, Карэйскую народна-дэмакратычную рэспубліку і Мангольскую народную рэспубліку.

Гэтае падарожжа як сказаў у інтэрв'ю для ПАП і Польскага радыё Прэм'ер-міністр Ю. Цыранкевіч будзе «падарожжам сяброўства, міру і супрацоўніцтва».

Трэба пры гэтым сказаць, што гэта першае такое падарожжа ў гісторыі польскай дыпламатыі. Несумненна, што вынікі гутарак, якія правядзе дэлегацыя ПНР у краінах Азіі прычыніцца да ўмацавання сяброўскага супрацоўніцтва з гэтымі краінамі. (мм)

На здымку: спатканне на аэрадроме ў Дэлі, прэм'ер Ю. Цыранкевіч, прэм'ер Індыі — Джавахарлал Неру, Ніна Андрыч - Цыранкевіч і дачка прэм'ера Неру — Індзіра Гандзі, сярод польскіх дзяцей. *Фото — ЦАФ.*

Сінод Праваслаўнай Царквы ў СССР заклікае ўсіх верных каб вярталіся на радзіму

МАСКВА. (ПАП). Святы Сінод праваслаўнай царквы ў СССР апублікаваў заклік да тых верных, грамадзян СССР, якія з розных прычын знаходзяцца за межамі СССР. Сінод заклікае іх, каб яны вярталіся на радзіму і ўлучыліся ў плынь жыцця і працы совецкага народа.

У сваім закліку Сінод прыпамінае дэкрэт Прэзідыума вярхоўнага совета СССР з 17 верасня 1955 г. аб амнестыі для совецкіх грамадзян, якія падчас гітлераўскага наезду супрацоўнічалі з акупантам.

Сінод таксама падкрэслівае, што веруючыя ў СССР маюць такія самыя грамадзянскія правы, як і няверуючыя. Веруючыя без ніякіх перашкод могуць выконваць рэлігійныя практыкі.

Арышт шпіёнаў Чэхаславакіі

ПРАГА (ПАП). Агенцтва ЦТК апублікавала афіцыйнае камюнікe міністэрства ўнутраных спраў Чэхаславакіі. Камюніке сцвярджае, што ў апошніх днях арыштавана групу агентаў амерыканскай разведкі. Задачай успамянутай групы было весці шпіёнскую дзейнасць на тэрыторыі Чэхаславакіі, а таксама ўцягваць да супрацоўніцтва і іншыя асобы.

Сярод арыштаваных ёсць каментатар чэхаславацкага тэлебачання Владзімір Вэсэлі, які пастаянна выступаў у перадачах прысвечаных міжнароднаму супрацоўніцтву.

Як сцвярджае камюніке — Владзімір Вэсэлі прызнаўся ў часе следства, што яго завербавана да шпіёнскай дзейнасці ў карысць амерыканскай разведкі.

За рубяжом

* У раёне Хальмстад у час вучэбнага палёту 11 сакавіка разбіўся новы шведскі рэактыўны самалёт «А–32 Лансен». Лётчык загінуў. Самалёт гэтага тыпу нядаўна прынят на ўзбраенне. У тойжа дзень разбіўся вучэбны самалёт з аэрадрома Юнгбюхед. Лётчык і інструктар загінулі.

* У Токію адбылося выступленне совецкага скрыпача І. Безроднага ў суправаджэнні сімфанічнага аркестра. Былі выкананы творы Моцарта, Баха, Брамса, Кабалеўскага. Канцэрт прайшоў з вялікім поспехам.

* Паводле афіцыяльных паведамленняў, землетрасенне, якое гэтымі днямі адбылося ў Грэцыі, прычыніла вялікія матэрыяльныя страты. Пашкоджана і разбурана звыш 9 тысяч будынкаў.

* Заключана фінансавае пагадненне паміж Індыяй і Бірмай, паводле якога Індыя дала Бірме пазыку ў размеры 200 мільёнаў рупій.

* Паводле паведамленняў друку, у раёне Фесалі (Грэцыя) на працягу некалькіх дзён праводзяцца буйныя манеўры войск НАТО.

* * *

У Н'ю Йорку адбыўся канцэрт Рок-энд-Роль у выкананні Алена Фрэда. 200 паліцыянтаў не маглі даць рады моладзі, даведзенай да шаленства гэтай музыкай. Маладыя людзі прарывалі кардоны міліцыі, кідалі ў іх тым, што было «пад рукою».

Разбіта касу тэатра, дзверы ў суседнім рэстаране. Многа з сярод моладзі пабіта і патаптана.

*

Адбыўся першы пералёт пасажырскага самалёта «Гутром Вікінг» на паветранай трасе: Капенгаген — Паўночны Полюс — Токіо.

З таго часу па ўспамянутай трасе будуць лётаць пастаянна пасажырскія самалёты.

Гэта найбліжэйшы шлях у Японію з Заходняй Еўропы.

Індонезійскія клопаты

Апошнімі днямі пасля 2-месячнага перапынку, сітуацыя ў Інданезіі рэзка напружылася. На астравах Суматры, Цэлебес узніклі новыя забурэнні. У выніку ўзнікшага становішча ўрад Состраміджоё вымушаны быў пайсці ў адстаўку. Прэзідэнт Сукарно аб'явіў ва ўсёй краіне надзвычайнае становішча.

Дзе-ж прычыны ўзнікшага палажэння?

Разгледзім-жа справу ад пачатку. Інданезія — краіна Поўднёва - усходняй Азіі. Распалажана яна на каля 3 тысячах астравоў. 70 мільённы інданезійскі народ у жорсткіх змаганнях з галандскімі каланізатарамі пасля II сусветнай вайны дабіўся незалежнасці сваёй краіны і стварыў Інданезійскую Рэспубліку. Ад таго часу вядзецца барацьба за ўмацаванне незалежнасці і гаспадарчае развіццё дзяржавы. Велізарная раздробленасць краіны, вельмі цяжкія шляхі зносін, рознае насельніцтва і розная ступень грамадскага развіцця паасобных плямён, магутны ўплыў астаткаў феадалізма і іншаземнага капіталу, усё гэта стварае вельмі цяжкія ўмовы развіцця Інданезійскай Рэспублікі. Нягледзячы на ўсе цяжкасці індонезійскі ўрад Состраміджоё стараецца магчыма больш выкарыстоўваць вялікія натуральныя багацці краіны да развіцця яе эканомікі. Нягледзячы на тое, што англа - амерыканскія і галандскія імперыялісты злосным вокам паглядаюць на Інданезію, яе ўрад стараецца весці незалежную палітыку і асабліва рэзка выступае супроць каланізатарскай палітыкі імперыялістычных дзяржаў. Інданезія была адным з актыўных арганізатараў бандунгскай канферэнцыі, наладзіла добрыя суадносіны з краінамі соцыялістычнага лагера, а яе відныя дзеячы Состраміджоё і Сукарно былі гасцямі Совецкага Саюза і нашай краіны. Вельмі не падабаецца гэта Галандыі і ЗША, якія хацелі-б бачыць Інданезію не як самастойную і аўтарытэтную дзяржаву, але як удзельніцу Пакта Поўднёва-усходняй Азіі і ў неабмежаванай колькасці эксплаатаваць яе нафту, каўчук і іншыя багацці гэтай зямлі. Не падабаецца гэта і самай рэакцыйна-памешчыцкай партыі Інданезіі Мус'ямі, якая імкнецца да далейшага закабалення народа ў феадальным рабстве. У апошніх выбарах большасць інданезійскага народа дала аднак давер'е прагрэсіўным сілам краіны т. зв. Нацыянальнай партыі, да якой належыць больш прагрэсіўная нацыянальная буржуазія і Комуністычная партыя Інданезіі, якая атрымала ў выбарах 6 мільёнаў галасоў. Але і партыя Мус'ямі мае таксама нямала прыхільнікаў. Такім чынам у краіне з'явілася дзве супрацьстаўныя сілы: прагрэсу і рэакцыі.

Як вядома Мус'ямі імкнецца захапіць уладу ў свае рукі і стварыць свой урад пад кіраўніцтвам былога намесніка прэзідэнта Хаты і павесці палітыку супрацоўніцтва з імперыялізмам уступіць у члены СЭАТО. Легальным чынам гэтага зрабіць не можна таму, што не мае большасці галасоў у парламенце, таму стараецца зрабіць гэта метадам бунтаў. Першы такі бунт адбыўся ў снежні ў 1956 годзе на Суматры.

Пасля яго прэзідэнт Сукарно пачаў рабіць намаганні ў напрамку стварэння сільнай улады ў Інданезіі, каб такім чынам перашкодзіць рэакцыі ў яе намерах. З гэтай мэтай некалькі дзён таму назад Сукарно аб'явіў праект утварэння ўраду сумеснай дапамогі. Праект Сукарно атрымаў падтрымку большасці магутнейшых партыяў у тым ліку і Комуністычнай партыі Інданезіі.

Паводле праекта ў краіне паўстаў-бы кааліцыйны ўрад удзел у якім прыняла-б і комуністычная партыя. Акрамя таго паўстаў-бы т. зв. Камітэт Совета з удзелам ўсіх партыяў Інданезіі, які-б быў асаблівага роду панадпартыйным нацыянальным фронтам, і вёў-бы барацьбу за адзінства і незалежнасць інданезійскага народа. Але, як відна не ўсім гэтая прапанова спадабалася. Некалькі дзён пасля аб'яўлення прапановы прэзідэнта Сукарно ў розных кутках краіны ўзніклі вайсковыя бунты. Манапалісты ў Лондане і Вашынгтоне моцна ўзрадаваліся гэтымі бунтамі.

Які быў іх удзел у арганізаванні гэтых бунтаў, гэтага пакуль што не знаем, але ажыўленная дзейнасць агентаў іншых дзяржаў у Джакарце аб нечым сведчыць. М. Н.

Справы чэхаў і славакаў у Польшчы

На працягу года сарганізавалася ўжо трэцяе па чарзе грамадска - культурнае Таварыства нацыянальных меншасцей у Польшчы. Пасля Беларускага і Украінскага таварыстваў, 9 і 10 сакавіка адбыўся з'езд чэхаў і славакаў, пражываючых у Польшчы. На з'ездзе паклікана да жыцця Грамадска - культурнае Таварыства чэхаў і славакаў у Польшчы.

* * *

Гаворачы аб сарганізаванні Таварыства трэба сказаць некалькі слоў аб чэхах і славаках пражываючых у Польшчы. 50.000 жыхароў налічваюць успамянутыя меншасці. У Кракаўскім ваяводстве пражывае каля 35 тысяч чэхаў і славакаў, у Вроцлаўскім — 6.000, у Лодзінскім — 4.000, Люблінскім — 2.000 і г. д. Найбольшым асяроддзем, дзе пражываюць асабліва славакі, з'яўляюцца ваколіцы Спішу і Аравы (на пагранічы са Славакіяй). У Лодзінскім ваяводстве асноўным асяроддзем чэхаў з'яўляюцца невялікія гарадкі Зэлюв і Куцув. Чэхі ў цэнтральнай Польшчы пражываюць ужо некалькі вякоў. Менавіта ад часу калі ў Чэхаславакіі праследвана пратэстантаў. Тады вось чэхі, якія жывуць сёння ў Зэлюве і Куцаве эмігравалі ў Польшчу. Характэрным з'яўляецца тое, што хоць ўжо шмат вякоў жывуць яны ў польскім асяроддзі — то аднак захавалі сваю мову, культуру і абычаі.

Чэхі і славакі ўжо даўно выказалі імкненні ў напрамку сарганізавання свайго грамадскага і культурна - асветнага жыцця. У 1947 годзе сарганізавалася ў Спішу і Араве 27 гурткоў славакаў, сарганізаваліся такія-ж гурткі і ў іншых мясцовасцях Польшчы.

Аднака-ж гэтыя гурткі не маглі разгортваць шырэйшай дзейнасці.

У мінулым перыядзе сарганізавана 30 чэшскіх і славацкіх школ, былі і гурткі мастацкай самадзейнасці. Патрэбы былі і ёсць многа большыя.

Дзеля вырашэння ўсіх праблемаў, якія дагэтуль не вырашалася, якія і сёння хвалююць чэхаў і славакаў, паклікана да жыцця Таварыства. А спраў ёсць многа.

У часе з'езду амаль усе дэлегаты гаварылі аб праблемах асветы. Не ўся чэшская і славацкая моладзь мае магчымасць вучыцца на роднай мове. У школах, якія працуюць, ёсць шмат настаўнікаў слаба валодаючых чэшскай і славацкай мовамі (многія настаўнікі, — гэта палякі, якія вывучалі славацкую мову ў Педагагічным ліцэі ў Закапаным). Таму і ўзровень навучання гэтай мовы нізкі. Гэта асноўная праблема да вырашэння.

Удзельнікі з'езду шмат гаварылі аб недастатковай дапамозе з боку мясцовых улад гурткам мастацкай самадзейнасці, школам, а таксама аб недастатковым зацікаўленні эканамічным развіццём асяроддзяў, у якіх пражываюць славакі (Спіш і Арава). Былі галасы, якія падавалі прыклады нацыяналістычных выбрыкаў супраць чэхаў і славакаў з боку шавіністаў і нацыяналістаў.

Дэлегаты на з'езд, як і прадстаўнікі мясцовых улад, востра выступалі супраць гэтай варожай з'яве. Вельмі часта на з'ездзе паўтараліся словы: «усе правы нацыянальным меншасцям, пражываючым у Польшчы».

У з'ездзе ўдзельнічалі і прадстаўнікі польскага насельніцтва, пражываючага ў асяроддзі славакаў.

Цікавым было выступленне загадчыка польскай школы з Нідзіцы, які гаварыў аб супрацоўніцтве паміж польскай і славацкай школай, аб тым, як у штодзённай працы гэтых школ, умацоўваецца дружба паміж палякамі і славакамі.

Новасарганізаванае Таварыства мае шырокія і прыгожыя планы і намеры. Апрача працы ў галіне развіцця асветы і культуры, прадбачваецца намаганні ў напрамку эканамічнага развіцця чэшскіх і славацкіх асяроддзяў. Таварыства мае намеры арганізаваць рамесніцкія арцелі, а таксама арцелі вырабу прадуктаў народнага мастацтва.

У планах ёсць і арганізацыя рэстаранаў і чайных. Даход з іх дзейнасці будзе празначаны на ажыццяўленне мэт, якія ставіць Таварыства ва ўсіх галінах культурна - асветнага жыцця.

У галіне падрыхтоўкі настаўніцкіх кадраў прадбачваецца сарганізаванне курсаў чэшскай і славацкай моў. Апрача таго частка настаўнікаў паедзе вучыцца ў Чэхаславакію.

У недалёкай будучыні будзе друкавацца часопіс «Краянскі Жівот» у чэшскай і славацкай мовах.

Астаецца пажадаць братам чэхам і славакам поспехаў у рэалізацыі планаў і мэт таварыства.

МІКОЛА МАТЭЙЧУК.

Нацыянальныя меншасці ў Балгарскай Народнай Рэспубліцы

У межах Балгарыі жыве даволі многа народаў іншых нацыянальнасцей (турэцкай, цыганскай, армянскай, жыдоўскай і іншых), яны складаюць каля 10 працэнтаў агульнай колькасці жыхароў краіны.

Самай вялікай групай з'яўляецца група туркаў. Яны займаюць поўночна-ўсходнюю і поўднёвую частку краіны. Цыганы (каля 100.000 асоб) жывуць раскінутыя па ўсёй краіне, так у гарадах, як і ў вёсках, армяне (каля 25.000 асоб) і жыды (каля 6.000) жывуць пераважна ў гарадах.

Грамадска - палітычны, культурны і гаспадарчы росквіт жыцця нацыянальных меншасцей у Балгарыі, пасля II сусветнай вайны, вельмі цесна звязаны з лёсамі балгарскага народа. Нацыянальныя меншасці Балгарыі дабіліся вялікіх поспехаў у рэжыме народнай дэмакратыі.

Разам з устанаўленнем народнай улады, у Балгарыі, зусім ліквідавана нацыянальны прыгнёт і розныя абмежаванні. Маючы магчымасць навучацца ў школах на роднай мове і поўнасцю развіваць сваю нацыянальную культуру — нацыянальныя меншасці дайшлі да вялікага культурнага развіцця. Датычыць гэта найбольш адсталых з усіх нацый туркаў і цыганоў. Больш чым у два разы павялічылася колькасць турэцкіх школ і цяпер амаль усе турэцкія дзеці, якім назначана абавязковае пачатковае навучанне, ходзяць у школы. Цыганскія дзеці, якія ў мінулым не мелі школ — маюць іх цяпер 12. З вялікай увагай трэба адзначыць тое, што школы нацыянальных меншасцей утрымоўвае дзяржава.

У Балгарыі адкрыта турэцкія, армянскія, цыганскія і жыдоўскія дамы культуры, бібліятэкі і тэатры, створана шматлікія артыстычныя калектывы нацыянальных меншасцей, якія з'яўляюцца скарбніцай фальклору, песень, танцаў, убораў і народных інструментаў. Адных толькі турэцкіх калектываў, якіх у мінулым не было — налічваецца каля 100 і яны згуртоўваюць каля 5.000 удзельнікаў.

У кастрычніку, у мінулым годзе, у сталіцы Балгарыі адбыўся агляд існуючых у краіне трох турэцкіх эстрадных тэатраў. Праз некалькі вечароў насельніцтва Софіі мела магчымасць захапляцца старымі і сучаснымі цудоўна выкананымі песнямі і танцамі турэцкімі, а таксама тэатральнымі пастаноўкамі адлюстроўваючымі быт і імкненні турэцкага народа.

Пры народнай уладзе нацыянальныя меншасці маюць таксама свой друк. Жыды выдаюць свой часопіс «Жыдоўскія паведамленні», а армяне газету «Ерэвань». Для турэцкага народа, які ў мінулым не меў сваёй газеты — выдаецца на турэцкай мове тры цэнтральныя газеты, адзін ілюстраваны месячнік і тры тэрытарыяльныя тыднёвікі, якіх агульны аднаразовы тыраж складае лік больш 100.000 экземпляраў.

Нацыянальныя меншасці штораз больш уключаюцца ў грамадска - палітычнае жыццё ў краіне. Адна толькі турэцкая нацыя мае 10 пасłоў у нацыянальным сходзе Балгарыі і 3.715 дэпутатаў у акруговых, павятовых і грамадскіх радах нарадовых.

Народ небалгарскай нацыянальнасці актыўна ўдзельнічае ў пабудове соцыялізма.

Вось, гэтак у супольных труднасцях, дасягненнях і радасцях, занікаюць астаткі нацыянальных нянавісцей і падазронасці, якія даўней на працягу шмат гадоў накапляліся ў сэрцах народаў.

„КАЛІНОЎСКІ СЯРОД ПАЎСТАНЦАЎ"

Нядаўна Гродзенскі абласны краязнаўчы музей набыў карціну літоўскага мастака П. Сергеевіча «Каліноўскі сярод паўстанцаў».

На здымку: рэпрадукцыя з карціны «Каліноўскі сярод паўстанцаў».

Развіццё народнай гаспадаркі БССР у 1957 годзе

У першай палове сакавіка г. г. адбылася ў Мінску чацвёртая сесія Вярхоўнага Совета БССР.

На сесіі, між іншым, абмеркавана і зацверджана Дзяржаўны план развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР на 1957 год.

Як вынікае з даклада намесніка старшыні Совета Міністраў БССР, старшыні Дзяржаўнага плана, дэпутата С. Н. Малініна, Дзяржаўны план развіцця народнай гаспадаркі БССР на 1957 год у далейшым прадугледжвае апярэджваючы рост галін цяжкай прамысловасці як: энергетычнай, паліўнай, машынабудавання і прамысловасці будаўнічых матэрыялаў.

Комуністычная партыя і Урад БССР перакананы ў тым, што толькі на базе пераважнага развіцця гэтых галін прамысловасці, магчымым з'яўляецца далейшае расшырэнне выпуску прадметаў народнага спажывання і ажыццяўленне далейшага ўздыму соцыялістычнай сельскай гаспадаркі.

У 1957 годзе намечаны рост агульнага аб'ёму вытворчасці па прамысловасці рэспубліканскага падпарадкавання на 6,8 працэнтаў у параўнанні з 1956 годам.

І так у плане развіцця народнай гаспадаркі БССР намечан рад мерапрыемстваў па ўмацаванню энергетычнай базы.

Побач з будаўніцтвам новых буйных электрастанцый, намечаны меры па расшырэнню і лепшаму выкарыстанню дзеючых магутнасцей у радзе электрастанцый.

Дзеля лепшага забеспячэння электраэнергіяй спажыўцаў у Бабруйску, Слуцку, Ваўкавыску і Клімавічах прадугледжваецца ўстанавіць энергапаязды агульнай магутнасцю 10 тысяч кіловат.

У цэлым па БССР у 1957 годзе выпрацоўка электраэнергіі складзе 2 396 мільёнаў кіловат-гадзін і перавысіць узровень 1956 года на 12,5 працэнта.

Прадугледжана таксама электрыфікаваць далейшых 200 калгасаў. К канцу г. г. у БССР будзе электрыфікаваных 21,4 працэнта ўсіх калгасаў.

На долю БССР прыпадае больш 15 працэнтаў агульнай здабычы торфу ў СССР.

У гэтым годзе здабыча торфу ў БССР намячаецца ў аб'ёме 8 180 тысяч тон, што складзе 140,6 працэнта да фактычнай здабычы 1956 г.

Побач з павялічэннем вытворчасці мясцовых відаў паліва прадугледжана распрацоўка праекта газазабеспячэння горада Мінска і пачатак будаўніцтва ў горадзе газаразводзячых сетак.

Дзяржаўны план развіцця народнай гаспадаркі БССР на 1957 год прадугледжвае немалое павелічэнне выпуску прадукцыі машынабудаўнічых заводаў рэспублікі.

Ужо ў мінулым годзе выраб цэглы перавысіў узровень 1940 года ў 3,3 раза, вапна — у 4,8 раза, цэменту — у 2,7 раза, аконнага шкла — у 4,2 раза.

У 1957 годзе вытворчасць сценавых матэрыялаў узрасце ў параўнанні з 1956 г. на 2 працэнтаў, буйных сценавых блокаў — у 27 разоў, вапна на 17,8 працэнтаў, жалезабетонных вырабаў на 69,6 працэнтаў, чарапіцы — у 2,3 раза. Дзяржаўны план на 1957 год прадугледжвае значнае далейшае развіццё лёгкай прамысловасці.

У след за прамысловасцю ў Дзяржаўным плане намечана таксама далейшае развіццё сельскай гаспадаркі БССР. Перш за ўсё прадугледжваецца тут далейшае ўсямернае развіццё грамадскай гаспадаркі калгасаў, дзе ў 1957 годзе намечана давесці вытворчасць зерня да 2,39 мільёна тон і павялічыць у параўнанні з 1956 годам на 58 працэнтаў. Павялічыцца таксама вытворчасць соўгасаў. У 1957 годзе будзе атрымана ў іх 115,9 тысячы тон зерня, гэта на 48 працэнтаў больш чым у 1956 годзе.

Сельская гаспадарка рэспублікі ў 1957 годзе атрымае вялікую колькасць трактараў і сельскагаспадарчых машын. У МТС і соўгасы будзе накіравана 5 138 трактараў, 4 098 зернавых камбайнаў, 5 910 сеялак і многа іншай тэхнікі.

У 1957 годзе прадугледжваецца рост сярэдняй заработнай платы рабочых, а агульны фонд іх заработнай платы ўзрасце больш чым на 500 мільёнаў рублёў.

Значна таксама маюцца ўзрасці даходы калгаснікаў як за кошт далейшага росту сельскагаспадарчай вытворчасці так і за кошт праведзенага ў 1956 годзе павышэння падрыхтоўчых цэн на некаторыя віды сельскагаспадарчых прадуктаў.

В. Б.

У Беларускай ССР створана Акадэмія сельскагаспадарчых навук

5 сакавіка г. г. у Мінску адбыўся першы арганізацыйны сход Акадэміі сельскагаспадарчых навук Беларускай ССР. Тайным галасаваннем аднагалосна выбіраюцца: прэзідэнтам акадэміі — акадэмік І. С. Лупіновіч, віцэ-прэзідэнтам і акадэмікам - сакратаром аддзялення механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі — акадэмік М. Я. Мацэпура, акадэмікам - сакратаром — акадэмік А. І. Лапо, акадэмікам-сакратаром аддзялення земляробства — акадэмік В. І. Шэмпель і акадэмікам - сакратаром аддзялення жывёлагадоўлі і ветэрынарыі — акадэмік М. К. Юскавец. Яны-ж увайшлі ў склад прэзідыума акадэміі.

СТАРАЖЫТНЫ НЯСВІЖ

Нясвіж існуе больш 700 гадоў. Шмат легенд захавалася аб узнікненні назвы горада. Вядома, што Нясвіж яшчэ да XIII стагоддзя быў умацаваным пунктам крывічоў і сталіцай аднаго са славянскіх княстваў. У сярэдзіне XIII стагоддзя горад падпаў пад уладу Літвы. З таго часу яго развіццё і гісторыя звязаны з магнатамі Радзівіламі. Пры адным з князёў Радзівілаў Нікалаю Сіротцы ў 1584 годзе рукамі прыгонных сялян быў пабудаваны вялікі і прыгожы замак, які захаваўся да нашых дзён.

Ужо ў XVII стагоддзі Нясвіж быў даволі вялікім культурным цэнтрам. Бібліятэка горада налічвала 19—20 тысяч тамоў розных кніг, у тым ліку многа на беларускай мове. Працавала таксама карцінная галерэя, быў архіў, друкарня. У 1562 годзе тут быў выдадзен на беларускай мове катэхізіс Сымона Буднага.

Не мінулі Нясвіж падзеі руска - шведскай вайны, нашэсце войск Напалеона. Горад некалькі разоў гарэў і зноў уставаў з руін, адбудоўваўся.

У 1917 годзе Нясвіж быў прыфрантавым горадам, цэнтральным апорным пунктам 2-й арміі Заходняга фронта.

1 лістапада 1917 года ў радзівілаўскім замку адкрыўся з'езд бальшэвікоў 2-й арміі. На ім быў выбран Ваенна - рэволюцыйны камітэт арміі, які прыняў асобую дэкларацыю аб рэволюцыйным правапарадку ў арміі. Усю ўладу ў арміі з'езд перадаў свайму выканаўчаму органу — армейскаму камітэту.

Ваенна - рэволюцыйны камітэт 2-й арміі па патрабаванню Мінскага Совета накіраваў у Мінск бронепоезд. Услед за ім падышоў да Мінска батальён 60-га Сібірскага палка. Прыбыццё гэтых часцей паскорыла паражэнне контррэволюцыі і забяспечыла перамогу Совецкай улады ў сталіцы рэспублікі. У знак гэтых падзей на былым замку князя Радзівіла і на раз'ездзе Хвоева ў 1952 годзе былі ўстаноўлены мемарыяльныя дошкі.

Але Совецкая ўлада ў Нясвіжы праіснавала нядоўга. Горад захапілі спачатку нямецкія, а потым белапольскія акупанты. Пачалося шматгадовае панаванне пілсудчыкаў.

Другога ліпеня 1944 года Совецкая Армія вызваліла Нясвіж ад гітлераўскіх захопнікаў. За пасляваенны перыяд у Нясвіжы зроблена значна больш, чым раней рабілася за многія дзесяцігоддзі. Пабудаваны электрастанцыя, механізаваны завод масла і сухога малака, аднаўлен лесазавод, адкрыты дзесяткі магазінаў.

Крыніцай б'е культурнае жыццё. У горадзе працуе школа-інтэрнат імя Якуба Коласа. Гэтае імя прысвоена школе ў знак таго, што ў 1902 годзе народны паэт Беларусі скончыў Нясвіжскую семінарыю. Ёсць таксама руская і беларуская сярэднія школы і вячэрняя школа рабочай моладзі. Дом культуры, тры бібліятэкі. У былым замку князя Радзівіла цяпер размешчан санаторый «Нясвіж». За 12 гадоў у ім адпачыла і папраўіла сваё здароўе 18 тысяч працоўных.

Расце і прыгажэе адзін з самых старажытнейшых гарадоў Беларусі.

І. Т.

Замак у Нясвіжы.

Старадаўняя кніга

У Віцебскім абласным краязнаўчым музеі захоўваецца старадаўняя кніга. Гэта — рукапіснае Евангелле другой палавіны XVI — пачатку XVII стагоддзя. Напісана яно на паперы заходнееўрапейскага паходжання, почыркам, блізкім да друкарскага, так званым поўуставам, на рускай мове. Перад кожным з чатырох раздзелаў ёсць прыгожая застаўка ў выглядзе геаметрычнага ўзору, пераплеценага травой і лісцямі.

Евангелле перапісвалі тры чалавекі. Гэта прыкметна ў почырку. Чарніла выкарыстоўвалася звычайнае для той эпохі: карычневае і чорнае. Для заставак, ініцыялаў і мініятур ужываліся жоўтая, зялёная, чырвоная, карычневая і іншыя фарбы.

Сям-там у кнізе ёсць пазнейшыя прыпіскі, якія зроблены скорапісам у XVII — XIX стагоддзях. У адной з прыпісак гаворыцца, што Евангелле ахвяруецца «рабам божым Анісімам і рабой божай Анастасіяй Шарашоўскай царкве, Пружанскага павета, Гродзенскага ваяводства ў 1645 годзе на супакой душ ахвяравальнікаў». У другой прыпісцы гаворыцца аб нейкіх фінансавых разліках у прыходзе Шарашоўскай царквы. У прыпісцы, якая адносіцца ўжо да XIX стагоддзя, гаворыцца аб перамене ўладальніка гэтай кнігі: кніга трапіла ў царкву Гарадца.

Хоць тэкст Евангелля напісан на старарускай мове, у ім часам заўважаюцца асаблівасці, уласцівыя беларускай мове. Найбольш выразна гэта відаць у прыпісках.

Рукапіснае Евангелле Віцебскага абласнога краязнаўчага музея з'яўляецца цікавым помнікам другой палавіны XVI — пачатку XVII стагоддзя.

В. КУЗНЯЦОЎ

Бацька і сын

Выйшаў я з вёскі Новы Двор і накіраваўся ў бок Хілімонаў.

На супроць цягнулася шырокае багна сярод якога вілася рачулка Сідарка.

Далёка за багнамі і рачулкай віднела вёска Гарасімавічы, а побач яе невысокі ўзгорак паросшы лесам. Там, на гэтым месцы ў ліпені ў 1944 г., у барацьбе з акупантамі, накідаючыся сваім целам на дула фашысцкага кулямёта згінуў малады герой — Грыгор Купавін.

Вёска, рака, багна, крыж і здалёку віднеючая магіла Купавіна.

Набліжаўся вечар. Трэба-ж было знайсці дзе-колеч начлег.

Бадай што ў сярэдзіне Хілімонаў стаіць старэнькая, пахіленая хатка. Зайду — падумаў сабе.

У хаце прывіталі мяне надзвычай ветліва і сардэчна. Гаспадар хаты — Андрэй Мазалеўскі і яго сын Алесь — не ведалі дзе пасадзіць мяне. Вядома, журналіст у гэткім далёкім глухім куточку — гэта-ж незвычайны госць.

Пад сцяною стаяў ложак, на якім адна на другой ляжалі падушкі як горы, побач верацяно, сямейная печка, на сцяне віселі выбляклыя здымкі, радыёкропка. На стале, на акне, на паліцы, шафе — усюды ляжалі горбы кніжак.

Нафтавая лямпа кідала цьмяны агеньчык на хату. Недзе за печкай цвыркаў цвыркун.

— Вось, гэтыя кніжкі, што бачыце — гэта яшчэ не ўсе. У мяне іх поўны куфар і ў скрынях і вунь на гары яшчэ колькі — кажа Мазалеўскі. — Усё сваё жыццё я правёў з кніжкамі і хіба памру з імі. Мабыць, здаецца Горкі сказаў, што ўсё найлепшае, што спазнаў у жыцці — гэта толькі дзякуючы кніжкам.

Я, як бачыце, нічога незвычайнага не дабіўся ў жыцці. Так, як мой дзед і бацька, так і я нарадзіўся тут, тут жыву, тую-ж саму зямельку ару.

Тут Мазалеўскі на хвіліну прыціх, прыжмурыў вочы, быццам над нечым задумаўся, але зараз зноў пачаў гутарыць.

— Кажаце, што вы з вёскі, — гаварыў быццам сам да сябе, — дык вы-ж павінны ведаць, якое на вёсцы жыццё. Я скончыў усяго 4 класы пачатковай школы і трэба-ж было ўжо кідаць, а брацца за саху. Зайздросціў я тым, якія маглі вучыцца і карыстацца рознымі кніжкамі з вялікіх бібліятэк.

— Па-беларуску мяне ніхто не вучыў, ані пісаць, ані чытаць, усё неяк само прыйшло — сам навучыўся, відаць таму, што роднае.

Мазалеўскі падаў мне свой каталог — грубы сшытак, запісаны загалоўкамі і аўтарамі. Вокам не змерыць таго, што ўбачыў. Тут і Купала і Колас, Міцкевіч, Пушкін, Сенкевіч, Талстой, Кузьма Чорны, Прус, Лондан, Купер. Хіба каля поўтысячы кніжак.

— Цяпер ведаеце ўжо, не сам куплю кніжкі, а з сынам. Маю ўжо намесніка — тут Мазалеўскі з цёплай бацькаўскай любасцю глянуў на Алеся. — Кожная прынесеная пісьманосцам «Ніва» — гаварыў далей — гэта для нас новае перажыванне. Чытаем у голас, смяемся з гумараў, абавязкова прачытаем і тое што робіць «Агафончык» і чакаем на кожны наступны нумар. Вось, амаль усе нумары «Нівы».

— Ну добра — гавару я, — дзякуючы кніжкам, вы шмат чаго даведаліся, як кажуць набылі шмат ведаў. А ці не маглі-б вы нешта зрабіць, дапамагчы, каб тут хоць крыху ажывіць культурнае жыццё, арганізаваць нейкі калектыў, прыхіляць людзей да чытання?

Мазалеўскі падпёр рукою твар і задумаўся.

— Што-ж я вам магу на гэта адказаць. Бачыце, да вайны існавала ў нас «Грамада», праводзіла культурную і палітычную дзейнасць. Было таксама і ТБШ-а, але што-ж, санацыя ўсё разагнала. Спазналі людзі і палкі і Картускую Бярозу. Потым закрылі школы, нат страшна было прызнавацца да сваёй нацыі, як дзе што, — то гаварылася: «тутэйшы». Усяляк было. Падчас акупацыі ніхто нас не гласкаў. Па вайне разгуляліся банды Гарэлі нашы хаты, людзей стралялі быццам качак.

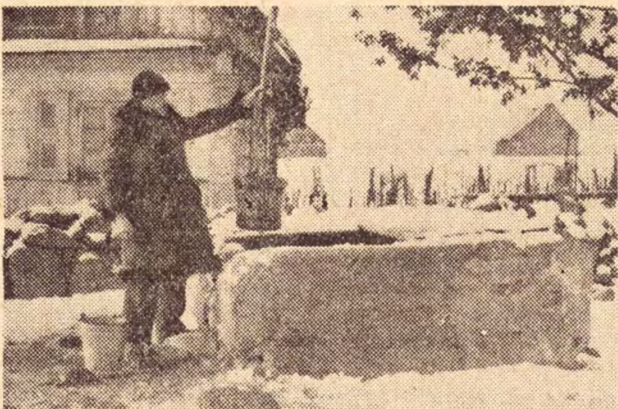
Народ наш просты, такі іменна, як пісаў Купала: «Я мужык, беларускі мужык». Падумаць толькі, колькі-ж гэта гадоў нас страшылі, пагражалі нам, недаплачвалі і ашуквалі. Дзеля таго і цяпер такая сітуацыя. Як бачыце — гэта вынікі мінуўшчыны. Дзеля таго некаторыя сёння не хочуць чытаць «Ніву» і не хочуць уступаць у Таварыства і наогул удзельнічаць у культурнай дзейнасці. Людзі хочуць жыць спакойна.

Трэба здабыць у іх давер'е, аўтарытэт.

— Ужо ад колькі гадоў разваліваюцца нашы хаты, клуні, платы, а сёння нават дошкі ці жэрдкі не купіш. Школа змяшчаецца ў некалькіх хатах. Людзі ўсё яшчэ гора церпяць. Ці-ж тут павядзеш культурную працу, або чытанне? Разумееце хіба мяне.

Мазалеўскі прыгарнуў да сябе Алеся.

— Ён хіба не будзе так жыць — прамовіў далей, — цяпер зусім іншы час настаў, яго мары здзейсняцца. Ад дзіцяці я яму прывучаў любоў да кніжкі і ён зразумеў яе вартасць. У гэтым годзе закончыць пачатковую школу і пашлю далей вучыцца. Хай потым прыязджае тут — у родную вёску, хай сярод сваіх людзей працуе, пашырае культуру і асвету — закончыў Мазалеўскі.

Андрэй Мазалеўскі.
фото — А. О.

Алесь Мазалеўскі
фото — А. О.

Гэтак глядзеў я на бацьку і сына, глядзеў з нейкім здзіўленнем і не мог знайсці адпаведных слоў для параўнання

Бацька і сын — старое і новае.

А. ОМЕЛЬЯНОВІЧ

Мост — сіта

Ідучы вуліцай Казімiраўскай на вуліцу Дубічы ў Бельску - Падляскім, трэба перайсці цераз мост на рацэ Белка. Цяжка назваць, што гэта мост — бо ён цэлы ў дзірах. Такі мост можа быць прычынай калецтва, асабліва, дзяцей.

Калі ўжо гаспадар горада — Гарадская рада — зацікавіцца гэтым аб'ектам?

С. К.
г. Бельск-Падляскі

Сельскагаспадарчая самаадукацыя па-новаму

Раней-то хоць час-ад-часу заглядалі ў вёску нейкія лектары ці нават аграномы, якія сваімі стандартнымі дакладамі, гутаркамі, намагаліся пераканаць гаспадароў аб вышэйшасці кааператыўнай гаспадаркі над аднаасобніцкай.

А як павялічыць ураджаі ў індывідуальных гаспадарках — о! не... гэтая справа з'яўлялася па просту недастойнай паважаных прапагандыстаў.

Але на шчасце мінуў перыяд стандартнай прапаганды. Цяпер час ужо прыступіць да канкрэтнай сельскагаспадарчай прапаганды.

Тут можа адыйграць вялікую ролю Беларускае грамадска-культурнае таварыства.

Як я, асабіста, уяўляю сабе гэту ролю БГ-КТ.

Вось, напрыклад, у вёсцы К. існуе гурток БГ-КТ — грамадска-культурная арганізацыя. Зразумела, што ў гуртку знаходзяцца ў пераважнай колькасці самыя свядомыя людзі вёскі. На працягу сваёй шматгадовай працы на гаспадарцы хіба яны заўважылі такія з'явы, што: у суседа сістэматычна здыхаюць свінні ці іншая жывёліна; чамусьці пад весну капусніна робіцца нейкай сухой, мае многа пылу; на тым участку адзін год добра расце авёс, а за другім разам якась зусім не так, нягледзячы на тое, што часам дадзена на той кавалак зямлі нават і больш гною і г. д. Чаму так ёсць — многія не ведаюць.

Ясна, што людзі прывыкаліся не верыць у розныя «навуковыя» парады, якія часта і цяжка зразумець. Зрэшты, у пэўным сенсе і маюць рацыю — часта-ж павучалі гаспадароў людзі, якія самі мала ўмелі.

Але не век-жа гаспадары павінны з іроніяй адносіцца да сельскагаспадарчай навукі. Ва ўмовах сучаснага развіцця грамадства такая лёгкадумнасць прывяла-б многіх гаспадароў да згубы.

А што канкрэтна можна зрабіць? — запытаеце.

Гаспадар наогул неахвотна чытае розныя брашуры: — Папера ўсё вытрымае, але паспрабуй зрабі? — або: — Няма часу?! — кажуць сяляне.

А каб так адпаведна падабраць камплект плакатаў, (праўда, добрых плакатаў у сучасны момант ёсць мала), якія магло-б Галоўнае Праўленне БГ-КТ пастарацца зрабіць (пры дапамозе спецыялістаў).

Беларускія, арыгінальныя плакаты на сельскагаспадарчыя тэмы напэўна зацікавяць сялян.

Наступны спосаб распаўсюджвання сельскагаспадарчых ведаў — гэта гутаркі сялян са спецыялістамі сельскай гаспадаркі. Наогул, гаспадары ахвотна гутараць з такім аграномам. Распытваюць наконт розных спраў канкрэтна да ўмоў іх гаспадаркі, стараючыся пры тым, так сказаць, «падчапіць» такога агранома ў якой-небудзь праблеме. Як вядома, ёсць на Беласточчыне шмат аграномаў і заатэхнікаў — бе-

(Працяг на стар. 5).

ТВОРЫ ФРАНЦІШКА БАГУШЭВІЧА НА ПОЛЬСКАЙ МОВЕ

Даследаванне творчасці Францішка Багушэвіча да нядаўняга часу абмяжоўвалася выключна вершамі змешчанымі ў вядомых яго кнігах — «Дудка беларуская» і «Смык беларускі». Больш паглыбленыя пошукі даводзяць, што творчыя інтарэсы пісьменніка выходзілі за межы вядомай паэтычнай спадчыны, якая прынесла аўтару заслужаную славу і любоў беларускага народа.

Ф. Багушэвіч з поспехам выступаў і ў прозе. Яго «Беларускія апавяданні», пахаваныя дзесьці ў царскіх архівах, нямала напалохалі ў свой час цэнзуру, якая бачыла ў гэтых творах буйную небяспеку для трона — «імкненне, побач з украінскай, ствараць і беларускую літаратуру». Пісаў паэт і для дзяцей, якіх шчыра любіў. Яго зборнік «Траляляначка» быў падрыхтаваны для аднаго з львоўскіх выдавецтваў, але так і не ўбачыў свету. Вядома таксама, што першыя літаратурныя вопыты Ф. Багушэвіча былі на украінскай мове, якую ён ведаў дасканала.

Не апошняе месца займаюць у літаратурнай спадчыне паэта вершы, напісаныя на польскай мове. Эліза Ожэшко пісала пра іх Янку Карловічу (22 лютага 1888 года): «Быў нядаўна ў мяне п. Багушэвіч і чытаў мне сваю толькі што напісаную па-беларуску байку, доўгую, поўную фантазіі, цудоўную. Польскія вершы яго слабейшыя, але беларускія, прынамсі на маю думку, выдатныя. Трэба ўсімі сіламі заахвочваць яго да працы ў гэтым кірунку».

Ф. Багушэвіч пісаў па-польску толькі ў выключных выпадках, калі да гэтага прымушалі чыста палітычныя меркаванні або нейкія незвычайныя асабістыя перажыванні. Так з'явіліся на свет сатыра «Праўдзівая гісторыя аб замучаным дукаце», гімн дэмакратычнай моладзі «Спеў», лірычная імпрэсія «Хутка дагарае свечка», «Верабей і каша», «Запавет» і іншыя. Гісторыя з'яўлення на свет кожнага з гэтых твораў досыць цікавая, і без паглыблення ў яе акалічнасці нельга ў поўнай меры зразумець ідэйную вастрыню і эстэтычны сэнс гэтых вершаў.

«Праўдзівая гісторыя аб замучаным дукаце» навеяна паэту падрыхтоўкай да святкавання сотай гадавіны з дня нараджэння Адама Міцкевіча. Пасяджэнні віленскага юбілейнага камітэта адбываліся на кватэры Ф. Багушэвіча. У камітэт уваходзіў і ненавісны паэту магнат — граф Тышкевіч, вядомы жорсткай эксплуатацыяй сялян і рабочых на сваіх прадпрыемствах у Вільні.

Ці мог паэт-дэмакрат вырашаць пачэсныя грамадскія пытанні ў суседстве з такім яўным антыдэмакратам, як Тышкевіч? Ужо адна думка аб гэтым не давала спакою, і пры ўсёй сваёй стрыманасці Ф. Багушэвіч не мог маўчаць. Неўзабаве з'явілася вострая сатыра на магната Тышкевіча.

Каб больш ярка выкрыць эксплуататарскія імкненні, паэт знайшоў вельмі трапную мастацкую форму. У якасці паэтычнага матэрыялу для сатыры ён узяў уяўную спадчынную залатоўку графа — дукат і пераканальна паказаў яго прыгоды ў грамадстве.

Раней, у глухую прыгонніцкую пару, графская залатоўка спакойна ляжала ў банку, прыносячы сякія-такія працэнты. Сёння-ж залаты дукат можа даць «лепшы зыск»; трэба толькі, як тыя «мядзведзі-купцы», пусціць яго ў абарот. Паэт паказаў эксплуататарскую сутнасць грошай у буржуазным грамадстве, хцівасць і прагу паноў да нажывы. На пушчаным у абарот графскім дукаце ён убачыў не голы бляск «з верхам Маці Боскай», а скрыты «спод, акроплены людскімі згрызотамі і клопатамі».

Сатыра пераходзіла з рук у рукі, ёю зачытваліся. Яна доўга выклікала ажыўленыя спрэчкі ў дэмакратычных колах грамадскасці. Граф быў публічна асмеяны, і яму нічога больш не заставалася, як пакінуць юбілейны камітэт.

Не менш цікавы другі твор Францішка Багушэвіча на польскай мове — «Спеў», які быў прадстаўлены на конкурсе ў Вільні, як тэкст песні для дэмакратычнай моладзі.

Вечна дапытлівы і мэтанакіраваны Ф. Багушэвіч не мог, зразумела, абыякава ставіцца да мяшчанскіх уплываў, у палон якіх часта траплялі нават лепшыя прадстаўнікі тагачаснай дэмакратычнай моладзі. Мяшчанская мараль з яе культам тупой, эгаістычнай самазадаволенасці і адасабленне ад жывых сіл грамадства, вырастала ў сур'ёзнае зло, бо стварала спрыяльную глебу для рэакцыйнай «тэорыі» так званых «малых спраў» і сляпога схілення перад самаўладствам. Ад гэтай сацыяльнай каросты трэба было засцерагчы юныя парасткі грамадства і далучыць іх да карыснай дзейнасці ў імя народа.

А тут яшчэ, побач з эстэцкай літаратурнай і рэакцыйнай пісанінай афіцыйных «маралістаў», шырока бытавалі чужыя духу часу розныя старамодныя «спевы і напевы» доморослых «паэтаў». Па нейкай бязглуздай традыцыі песні іх набывалі часам масавы характар і атручвалі мяшчанскім дурнап'янам лёгкаверных людзей.

Адным з такіх «спеваў», які мог толькі атупіць свядомасць услаўленнем эгаістычных інстынктаў,

Беларускія прыспеўкі і жартоўныя пагаворкі з мінулага стагоддзя

Вялікую і стваральную фантазію мае беларускі народ. Прырода надарыла яго гумарам, часта нават грубаватым і бязмежна разлюбаванай у песнях і танцах душой. Іменна гэта прыцягнула ўвагу даследчыкаў народнай творчасці. Яны пачалі цікавіцца ёю, паехалі ў народ, дзеля таго каб пры дапамозе нот ці тэксту запісаць вясёлыя прыспеўкі, песні і фрывольныя танцы, дасціпныя прымаўкі і пагаворкі, жартоўныя апавяданні і казкі — словам усё цэннае, багацце народа.

З сярод даўнейшых даследчыкаў беларускага фальклору на асаблівае адзначэнне заслужыў польскі даследчык Міхал Федэроўскі (памёр у 1923 г.) — аўтар чатырохтамовай кніжкі «Люд беларускі» і энтузіяст беларускай народнай культуры.

У гадах 1877 — 1905 на тэрыторыі Заходняй Беларусі М. Федэроўскі сабраў вялікі этнаграфічны матэрыял, якога значную колькасць не паспеў надрукаваць і аставіў у рукапіснай форме. Сярод гэтых матэрыялаў ёсць шмат запісаў адвображваючых каларыт і жывасць беларускага народнага гумару. Ніжэй змешчаны этнаграфічны матэрыял выбраны іменна з яго рукапісных і друкаваных прац.

* * *

Цяжка было цярпець беларускаму народу сацыяльны і нацыянальны прыгнёт. Гаварылі тады: «Кепска каля Віцебска, у горада Оршэ яшчэ горшэ, а ў Мінску ўсё па свінску».

Аднак беларускі селянін не пакарыўся, ён таксама мог прыдумаць трапную і дасціпную прыспеўку ў якой высмейваў іменна нелахопы ў грамадскім жыцці.

Перойдзем у мінулае і павандруем па беларускіх вёсках. Паспрабуем пазнаць іх жыццё праз народную творчасць, у якой усмешка мацней і смялей пракладае сабе дарогу чым слёзы...

Ужо маленькаму дзіцяці маці спявае:

Лады — лады — ладкі,
Паеду да бабкі,
Бабка дасць піро́жка
І табачкі з рожка.

Калі дзіцё падрасце — тады з вялікай цікавасцю слухае як старэчы і бабкі снуюць апавяданні аб тым, *«як дзед бабу гладзенько абшукаў»*, *«як вул вала з'еў»*, *«як бедны з багатага заткпіў»*, *«як дурны ездзіў па пакупкі»*. А трэба ведаць, што на свеце ёсць двух дурнёў і трэці гуманскі: першы — гэта той, які радзіць тады, калі яго не просяць, другі — той, які ўмешваецца ў чужыя справы, а гуманскі — гэта той, што з чужога воза на свой кладзе.

Дарастаючы да тых гадоў, калі сэрца пачынае адвечным звычаем шаптаць: *«дзяўчыно сэрдэнько...»* або *«ах ты любы малойчыку»*... — дзяўчыны часта кпяць з хлапцоў, а хлопцы з дзяўчын.

У песні *«Як да цібе хадзіці...»* хлопец гаворыць аб розных перашкодах, якія загараджаюць яму дарогу да яе: *«у цібе бацько ліхі...»*, *«у цібе сабакі ліхі...»* і г. д., а дзяўчына яму адказвае, што на ўсё знойдзецца рада: *«я сабакам угаджу, кусок мяса палажу...»* і г. д., а нарэшце, калі хлопец кажа: *«у цібе мышы ліхі...»* — нясцерпіць дзяўчына і зараз-жа дае адказ: *«калі мышаў баішсе, на варота павешсе, ты да міне не хадзі, міне верна не любі, чорт це бяры!»*.

У іншай ізноў песні дзяўчына дарма імкнецца прычараваць хлапца лісліваcцю і прынаднасцю свайго ўбора. Пасля кожнага куплета песні чуецца нездавальняючы, адказ хлопца напрыклад: *«...што твая мне спадніца, калі ты паскудніца...»*.

Але і жанчыны таксама прыгаворваюць мужчынам. Ці ведаеце, чаму некаторыя мужчыны маюць буйныя валосы на галаве? А вось таму, што... *«Як у мужчыны доўгія валасы адрастуць, то ў нас смяюцца, што мусіць з жонкаю ў добруй канэкці жыве, бо вядома, каб у злосці — то яна шпоны ўсадзіла-б, ды-й павырывала-б»*.

А колькі анекдотаў пра мужыка і жонку. Вось, напрыклад адзін з іх: — *«Як мужык з жонкаю гасцілісе»*. Галоўнымі асобамі з'яўляюцца муж і жонка. Аднойчы яны пастанавілі, што ў адзін дзень жонка мужа будзе лічыць у сябе госцям, а на другі дзень яна ў яго госцем будзе.

Муж прыгатаваў на гасціну курку і гуску, прыйшла выстроеная жонка і пытае: *«што ж у вас добрага чуваць гаспадарыку?»* А гэтым часам сабака карыстаючы з няўважлівасці гаспадара ўхапіў гуску. А што потым было — няхай вам расказчык скажа: «...а жонка кажа: — *«Пане гаспадару, ваш пес вашу гуску ўхапіў!»* А ён кажа: — *«халерніца! падло ты! Відзела, што сабака гуску ўхапіў, не магла крыкнуць на его?!»*. Як возьме папружку, як пачне жонку біць — прапала і цэлая гасціна!».

Бывае часам і так, што і жонка б'е мужа — вось як у песні:

А я піва ні піла
І піці ні буду,
А я цібе як біла,
Так і біці буду.

А муж пагневаецца ды... забудзе:

Берозанька пасечона,
Добра жона пазычона —
Ой, не праўда твая,
Заўшэ лепша свая.

Калі мужчына старэе, а ў галаве ўсё яшчэ амуры, ды заляцанне да дзяўчат трымаецца — няма сумнення ў тым, што пачуе такую вось «круцёлку» пад акном:

А ты дзеду барадаты,
Па цо ходзіш до Агаты,
Жэб Агата добра была,
Дзеда кіем вывaліла.

А калі-б нават «дзед барадаты» пракляў спяваючага — то гэты і так ведае, як лёгка пазбегнуць скуткаў праклёну — трэба ано яму паказаць «хвігу» і сказаць: *«Наадварот, да табе ў жывот»!*

Іронія і кпіны нікога не абмінаюць. Нямала тут і кухару дастаецца. Аб ім спяваюцца розныя песні. Вось, напрыклад песня, у якой кошка плача і скардзіцца на кухара за тое, што гэты з'еў печань, а на яе ўсю віну зліжыў:

Сідзела котэнька на кухні,
А ў ее вочанькі папухлі
— Чаго ты котэнька плачаш,
Чы ты есці, ці піці хочаш?
— Ні я піці, ні есці ні хачу,
Па сваёй недолі заплачу,
Сам кухар печеню злізаў,
На міне кошаньку сказаў.

Цяжка было на душы ў маладога беларуса, калі ён ішоў на доўгую службу ў царскае войска, але нават і тады не пакідаў яго гумар:

Прыстань Юрку да вербунку,
Будзеш есці з м...лам курку,
Будзеш як панок хадзіці
Бул·вою вошы біці...

Доўга, доўга можна слухаць даўнейшых прыспевак і пагаворак старых людзей, але пара ўжо развітацца з сардэчным гаспадаром.

Аднак не адыйдзем, пакуль яшчэ не адганем кароткай загадкі, якую нам з нявінным выглядам твары задае гаспадар. Тады паслухаем: *«Скольці зім у зіме?»*. Гм, сколькі зім, у зіме? Уласна кажучы — гэта не такое ўжо труднае, але ў гэты момант так неяк трудна... Тут, наш мілы субяседнік падказвае нам урэшце: «Сем!» — ну так, сапраўды, сем! Ага, але... чаму? — «Сем — *шацеліца, мяцеліца, шляпаля, ляпаля, сухі снег, мокры снег, адліга»*. Вось, падумаць толькі, сколькі назваў на змены пагоды ўзімку!

Ну, што-ж кідаем развітальныя пажаданні: «Бывайце здаровые!» — «Бывайце здаровые!».

* * *

Паволі занікаюць вобразы з жыцця даўнейшай Беларусі, якія паўставалі-б перад намі, калі-б мы разглядзелі старыя пажоўклыя рукапісы і кніжкі этнографаў, якія ў XIX стагоддзі займаліся запісваннем беларускай народнай творчасці.

А мо' яшчэ і сёння старэйшыя людзі памятаюць такія ці падобныя даўнейшыя прыспеўкі і прымаўкі.

Калі так — напішыце нам.

Мгр. ЕЖЫ ДАМРОШ

Сельскагаспадорчая самаадукацыя па-новаму

(Працяг са стар. 4)

ларусаў, якія маглі-б гутарыць з гаспадарамі на іх роднай мове.

Вось тут і было-б задачай гуртка — арганізаваць такія гурткі і патрабаваць на вёску спецыялістаў.

Няхай на першы раз прыйшло-б нямнога сялян, (занадта-ж яшчэ жывая ў памяці сялян стандартная прапаганда), няхай прыйшлі-б толькі члены Гуртка (10—15 чалавек)... а ўсё-ж такі было-б гэта ўжо вельмі многа.

А ў будучым, — хто ведае?... Мо' гаспадары праводзілі-б вопыты на сваіх гаспадарках? Мо' быў-бы пераломлены недавер да ўсяго новага.

С. ЯНОВІЧ

была, як ні дзіўна, папулярная яшчэ ў пачатку XIX стагоддзя застольная песня шляхецкіх абібокаў «Прэч, прэч смутак». У часы Багушэвіча, з прычыны нейкай невытлумачальнай коснасці ці проста нават з-за недахопу больш блізкага сэрцу твора, гэты карчомны псалом быў у модзе. Яго спявалі на вяселлях, пагулянках і вечарынках. Польскі арыгінал песні вельмі прымітыўны па зместу. Песня заклікала забыцца пра ўсё, «курыць люлькі, узнімаць угару шклянкі за любоў сваёй каханкі, бо пры шклянцы і каханцы мёдам плыве час».

Зусім не выпадкова Ф. Багушэвіч абраў менавіта гэты «напеў», як антытэзу сваёй песні - пародыі і выйшаў пераможцам у конкурсе.

Ужо сам пачатак «Спеву» дае ясна зразумець, супраць каго накіроўвае паэт ідэйную вастрыню твора. Падамо яго ў перакладзе Міхася Машары:

Прэч бутэлькі, люлькі кінем!
Годзе траціць час нам з імі!

Возьмем кожны кій дарожны,
Шлях у свет заве...

Пазнаць наша пойдзем поле,
Братоў нашых адчуць долю,

Што ў бядноце вечна ў поце
Усіх кормяць нас.

Панясем-жа пад іх стрэхі
Сонца промень і пацехі,

Пойдзем з імі, дух узнімем,
Пакуль яшчэ час.

Прыгожы па форме і глыбокі па зместу, верш карыстаўся шырокай папулярнасцю, а пакладзены на музыку, ён здабыў сабе ўсеагульную славу.

У вершы «Запавет» Францішак Багушэвіч, верны свайму «мужыцкаму дэмакратызму», пакляўся высока трымаць гэты сцяг да самае магілы. Паэт заклікае «не дарэмна пражыць свой век і пакінуць прыкметны след у сэрцах тых, у імя каго жыў і змагаўся». Ён жадае, каб на яго пахаванні нішто не напамінала панскіх звычаяў і традыцый. «Ніякіх рытуальных адпраўленняў па-за межамі чыста народных; скромных і нават непрыкметных, звычаяў». Абы толькі не так, як у тых, што «носяць хракі». «Ніякай звышпашаны; пашана ёсць ужо сама сціплая спадчына, пакінутая паэтам свайму народу. Хачу так, як хоча народ, на алтар якога я прынёс сумленна пражытае жыццё».

Вось коратка паэтычная ідэя, пакладзеная ў аснову «Запавета». У заключэнне пясняр патрабуе, каб чаляднікі зрабілі для яго манішку з паперы. «Вы гэта ўмееце, — кажа паэт, — бо і самі такія носіце». Паны яму ненавісныя і ён перасцерагае, каб не дай Бог, яны не адважыліся часам прынесці яму вянок, бо ён апаганіць яго скромнае пахаванне. «Мой вянок, — усклікае паэт — павінен быць зусім простым: «я сабрэў на яго палын, церні і асцюкі народнай нядолі».

Не цяжка пераканацца, што творы Ф. Багушэвіча на польскай мове паглыблялі яго передавыя дэмакратычныя перакананні і эстэтычныя погляды, і паэзія яго набыла такім чынам ярка выражаны народны характар.

У вершы «Верабей і каша» паэт заклікае «пад родныя стрэхі». Бо:

Змяніўся час... Калі жыццё прасочым,
Убачым, што да горшага ўсё крочым...
Пшаніца змёрзла сёння наша,
Адна грачаная ў нас каша,
Але з жалеза, нават стальная,
Яна, як сталь, нас загартуе,
Нас гэта каша — захавае...
Яна нас уратуе.

(Пераклад Міхася Машары)

Цікавая таксама сардэчная лірычная імпрэсія без назвы, перакладзеная Максімам Танкам. Напісаная незадоўга да смерці, яна ярка перадае настрой і перажыванні паэта.

Францішак Багушэвіч.

Хутка дагарае вецце
У пячурцы ў хаце.
І гаворыць нешта ў сэрцы:
Так і з табой, браце
Тут другія іскры тлелі,
Ззялі і свяцілі.
Людзі ўсе на іх глядзелі,
Свой агонь палілі.
Не заззяюць яны болей
Агнём яркім, бурным,
Згаснуць, як юнацкі голас
Ліры аднаструннай.

Як бачым, творы Францішка Багушэвіча, напісаныя на польскай мове, з'яўляюцца лагічным працягам арганічна ўласцівай яму дэмакратычнай народнай лініі развіцця паэтычнай творчасці. Яны і дапамогуць больш паглыбленаму пазнанню жыццёвага і творчага шляху выдатнага песняра.

С. М.

Парады ўрача

Першая дапамога

Перад аказаннем першай медыцынскай дапамогі пацярпеўшым неабходна рукі старанна вымыць і працерці спіртам, гарэлкай або адэкалонам.

Калі дапамога аказана, пацярпеўшы абавязкова павінен звярнуцца да ўрача.

ПРЫ ЛЮБЫМ РАНЕННІ трэба змазаць скуру вакол раны ёдам (а калі няма ёду — спіртам, брыльянтавай зеленню або гарэлкай) і завязаць яе, каб не трапіла інфекцыя (мікробы). Рану трэба прыкрыць стэрыльнай марляй або бінтам, у крайнім выпадку чыстым бялізнавым матэрыялам, папярэдне прапрасаваўшы яго з абодвух бакоў гарачым прасам. Калі кравацячэнне не моцнае, павязку можна накласці мацней (давячую павязку); пры моцным-жа кровацячэнні трэба перацягнуць канечнасць вышэй месца ранення ручніком, сурвэткай або носавай хусткай. Такая «закрутка» можа заставацца не больш 1 1/2 — 2 гадзін, за гэты час неабходна пацярпеўшага даставіць да ўрача.

Ні ў якім разе нельга мыць рану: такім шляхам можна занесці ў яе інфекцыю, і рана будзе доўга гнаіцца; не трэба таксама прывязваць да раны ватку або анучку, змочаную ёдам, бо гэта можа выклікаць хімічны апёк, які іншы раз загойваецца горш за самую ранку.

ПРЫ УДАРАХ, РАСЦЯЖЭННІ ЗВЯЗАК трэба зараз-жа прыкладваць холад (пузыр з ільдом або халоднай вадой). Дзякуючы холаду змяншаецца боль і спыняецца або змяншаецца кровазліццё з пашкоджаных у месцы ўдару сасудаў (сінякі, шышкі).

Пры ўдары галавы трэба неадкладна пакласці пацярпеўшага, прыпадняўшы яму галаву, і пакласці холад на галаву.

Пры ўдары грудной клеткі трэба на ўсю грудную клетку накласці тугую павязку з доўгага ручніка.

Пры ўдарах жывата, пацярпеўшага трэба пакласці ў пасцель, класці на жывот холад і не даваць есці і піць.

Пры ўдарах канечнасцей суставаў накладваецца тугая (давячая) павязка і паверх павязкі — холад. Нельга на месцы ўдару класці грэлкі або рабіць гарачыя ванначкі, «парыць» руку або нагу: ад гэтага ўзмацняецца ўнутранае або падскурнае кровацячэнне.

Калі пры ўдары канечнасці адчуваецца рэзкі боль, немагчымы рухі або канечнасць змяніла сваю форму, можна падазраваць пералом касцей. У гэтых выпадках неабходна забяспечыць нерухомасць гэтай канечнасці. Прыбінтаваць да яе палку, дошчачку, або доўгую паласу шчыльнага кардону; такая шына павінна захопліваць два суставы: вышэй і ніжэй месца мяркуемага пералому.

Калі адначасова з пераломам ёсць рана, спачатку трэба перавязаць рану, як указана вышэй, а затым прыбінтаваць канечнасць да шыны.

ПРЫ ВЫВІХАХ не рабіць у дамашніх умовах спроб да выроўнівання. Гэта павінен зрабіць урач.

ПРЫ ПАПАДАННІ У ЦЕЛА СТРЭМАК, ІГОЛАК, АСКОЛКАЎ ШКЛА не трэба прабаваць выдаліць іх, а трэба адразу-ж звярнуцца да ўрача, бо звычайна такія спробы канчаюцца тым, што стрэмка ўходзіць глыбей у тканкі. Не трэба перацягваць канечнасць, у якую трапіла іголка або шкло, — яны нікуды не могуць перамясціцца.

ПРЫ АПЁКАХ ад агню, вару, пары і г. д. трэба на апечанае месца накласці прымочку са спірту. Можна таксама змазаць апёк моцным растворам марганцавакіслага калія або брыльянтавай зеленню, накласці павязку і тэрмінова адправіць да ўрача.

Пры апёках кіслатой трэба зараз-жа змываць кіслату на працягу некалькіх мінут струменем халоднай вады, а затым прыкладваць прымочкі з содавага раствору.

Пры апёках шчолаччу (каўстычнай содай) прыкладваюцца прымочкі з слабага раствору кіслаты (воцатнай, лімоннай, борнай).

Пры апёках нягашанай вапнай месца апёку змазваецца любым тлушчам.

Пры няшчасным здарэнні ў пацярпеўшага ад болю, страты крыві або спалоху можа наступіць стан так званага шоку. Такі хворы, хоць і знаходзіцца ў прытомнасці, слаба рэагуе на акаляючае, ён бледны, халодны, пульс у яго слаба прамацваецца. У гэтых выпадках трэба яго сагрэць: абкласці грэлкамі, укрыць цёплымі коўдрамі, напаіць гарачым чаем або кофе, даць выпіць крыху гарэлкі; калі ёсць сардэчныя каплі — даць іх хвораму.

У выпадках цяжкіх пашкоджанняў адначасова з аказаннем першай дапамогі трэба выклікаць урача неадкладнай або хуткай дапамогі ці даставіць пацярпеўшага ў бальніцу.

Е. АУСЛЕНДЭР

Я БЕЛАРУС

Я беларус, як бацька мой і дзед,
Як прадзеды, якіх няма між намі.
У зямлі іх косці — гэта толькі след,
Што тут яны жылі перад вякамі,

Што гэты край і роднае сяло
Іх бацькаўшчынай былі ім заўсёды,
Хоць мала ясных дзён у жыцці было,
А вельмі многа бур і непагоды.

Я беларус, я сваёй роднай мовы
Яшчэ дзіцём вучыўся ад бацькоў.
Таму адно, з той мовы, нават слова
Мне даражэй, чым з іншых сотні сло[ў].

Я беларус і гэтым ганаруся.
Усім душу сваю магу адкрыць:
Ніколі і нідзе не адкажуся,
Што беларусам жыў і буду жыць.

ВІКТАР ШВЕД.

Кулінарыя

Тварожная запяканка

У прапушчаны праз мясарубку тварог пакласці 2 сталовыя лыжкі растопленага масла, збітае з цукрам яйка, манныя крупы, 1/2 чайнай лыжкі солі, ванілін.

Усё гэта старанна перамяшаць драўлянай лапатачкай, дадаўшы ачышчаныя і прамытыя разынкі, калі ёсць. Пасля гэтага тварожную масу вылажыць на падмазаную маслам і пасыпаную тоўчанымі сухарамі патэльню або ў неглыбокую каструлю, зраўняць паверхню, змазаць смятанай, спрыснуць маслам і запякаць у гарачай духоўцы на працягу 25—30 хвілін.

На стол запяканку падаюць гарачай з сіропам або з смятанай.

На 500 г. тварагу — 1 яйка, па 3 сталовыя лыжкі смятаны і цукру, 2 сталовыя лыжкі манных круп, 100 г разынак, 1/4 парашка ваніліну, 1 шклянку ягаднага або фруктовага сіропу і 3 сталовыя лыжкі масла.

ЦАР ПУШЧЫ

Чатырнаццацігадовы зубр «Плято» з запаведніка Белавежскай пушчы.

Фота — Ю. Лясоцкі.

Які госць такая яму і чэсць

Хто каго першы вітае

Няма сумнення — той, хто больш культурны, той першы. Але па-закону павінна быць так: Малодшы перш кланяецца старэйшаму, студэнт і студэнтка — прафесару, мужчына — жанчыне.

Сябра вітае сябра, калі гэты ідзе з жанчынай, або пажылым мужчынай. Сяброўка, якая ідзе з мужчынай, павінна першая пакланіцца той сяброўцы, якая ідзе сама.

Мужчына, нават калі знаходзіцца з жанчынай — заўсёды першы кланяецца сустрэтым знаёмым жанчынам. Калі асоба, з якой ідзеш, кланяецца незнаёмай табе асобе — то неабходна мусіш далучыцца са сваім паклонам (лёгка кіўнуць галавой, а мужчыне — прыўзняць шапку ці капялюш).

У кожным выпадку, калі не ведаеш, хто каму першы мае пакланіцца — пакланіся першы.

Калі спатыкаеш свайго сябра некалькі разоў удзень не абавязкова мусіш за кожным разам кланяцца, хопіць прыемна ўсміхнуцца, але калі гэта хто-небудзь старэйшы — то лепш кланяцца за кожным разам. Вось толькі ў такім выпадку можам не кланяцца, калі гэтую асобу спатыкаем усё на гэтым самым месцы напрыклад: прафесара, калі яго ўжо каторы раз сустракаем у вокрузе вучылішча.

Можа хто з Вас, неаднойчы думаў: «ці кланяцца асобам, якія жывуць або працуюць у адным будынку, а з якімі Вы ніколі не размаўлялі і не знаёміліся?». — Няма патрэбы. Але, калі ўжо хоць раз размаўлялі — тады неабходна трэба кланяцца.

Бывае так: пазнаёміцеся з некім выпадкова, а потым бачыце гэтую асобу на вуліцы, але больш нічога агульнага паміж вамі няма, не размаўляем (бо няма патрэбы), ці кланяцца, як кажуць, аж да смерці? Прынцыпова — так, але трэба сказаць, што людзі не могуць усё і ўсіх памятаць.

І вось калі заўважым, што гэткая з выпадку запазнаная намі асоба, сустрэнутая па нейкім часе, са здзіўленнем адказвае на нашае прывітанне — гэта значыць не пазнае нас — значыць можам перастаць кланяцца. Ці кланяцца асобе, з якой па той ці іншай прычыне не ўзгодзе жывеце (бо гэтак часта бывае)? Звычайныя непаразуменні не могуць быць прычынай таго, каб аж не кланяцца.

Трэба, каб былі на гэта важныя прычыны, калі напрыклад непаразуменні былі на столькі сур'ёзнымі, што ад[н]аткова давялі да парвання знаёмства.

Далейшыя ўказанні прачытаеце ў наступным нумары.

(зб)

ПАВЕЛ КАВАЛЕЎ

Маленькія апавяданні

НАМЕСНІК

Мне неяк вельмі спатрэбілася зайсці ў адну ўстанову. Па службовай справе, вядома.

За сталом начальніка гэтай установы сядзеў малады чалавек з рыжымі, амаль залацістымі валасамі, маленькімі вочкамі і даволі выразным рабаціннем на твары.

— Можна да вас? — спытаўся я.

—А вы хто будзеце? — пытаннем адказаў той. Без хістанняў я адрэкамендаваўся.

— Па якой справе? — дапытваўся рыжы.

І на гэтае пытанне я хутка адказаў, бо быў зацікаўлены асобай. А рыжы сядзіць сабе за шырокім сталом, важна абапёршыся і панурыўшы голаў да паперак, што нерухома ляжаць пад шклом. Мяне і прысесці нават не запрасіў.

— Не можам уважыць вашу просьбу...

— Чаму? Мы-ж заўсёды ішлі вам насустрач, — пытаюся я.

Рыжы ўзняў голаў, і вавёрчыны хуткія зрэнкі яго злосна засвяціліся.

— Не разумееце яснай мовы?

Я, ведаючы многіх грозных начальнікаў, якія часам бываюць такімі спачатку, як кажуць, «на знаёмства», вырашыў настойваць на сваім і злёгку папрасіў тлумачэння. Нос[і]біт яснай мовы раптам аж расчырванеўся і яшчэ больш павысіў голас:

— Я ўсё сказаў!

Бачачы, што чалавек з баском не жадае са мною больш гаварыць, я быў адступіўся.

Якраз гэтай хвілінай у пакой ціхім крокам увайшоў смуглявы, не таропкі, даволі проста апрануты чалавек.

Рыжы як угарэлы ўсхапіўся з-за стала і, не перажаводзячы дыхання, загаварыў зусім натуральнаю мовай, тонам падначаленага падхаліма:

— Вось, Іван Васільевіч, таварыш просіць... — і ён дакладна выказаў патрэбу, з якою я прыйшоў ад імя нашага трэста.

Ад басавітага тону ў голасе «намесніка» не засталося ніводнае ноткі. Рыжы, выходзіла, сеў не на сваё месца.

ПІСЬМО Ў ДВА АДРАСЫ

Старая Марцініха пісала скаргу на свайго сына. Забыўся ён пра яе, не прыязджае, дапамогі аніякай, нават пісьмаў не прысылае. Пісьмо гэтае ёй параілі суседзі паслаць ва ўстанову, у якой працуе сын.

—Хай хлопца пасаромяць, — казалі яны.

А Марцініхе і самой крыўдна было за такога сына, і боязна неяк рабілася, каб не ўчыніць яму дрэннае.

Пісьмо прыйшло. Узгневаным зрабіўся кіраўнік той установы, якой адрасавана было яно — матчына слова.

— Пархімчыка да мяне, — узлавана загадаў ён сакратарцы.

Васіль Пархімчык увайшоў ссутулены, пахмуры. Ён здагадаўся, што нешта павінна адбыцца, калі так утарапёна глядзелі на яго ў прыёмнай.

— Ты чаму на маці сваю забыўся? — сустрэў яго начальнік.

Васіль маўчаў.

— Гэта факт, — паказаў той лісток з вучнёўскага сшытка і выклаў перад Пархімчыкам змест пісьма.

— Я, вядома, вінаваты, Аўксенці Лявонавіч, — пачаў тлумачыць Васіль. — Жонка ў мяне поўгода хварэе. Не хацеў старой аб гэтым паведамляць... З братам Міхалам нелады... Знялі яго з працы і вось дапамагаць даводзіцца... пакуль яму працу дадуць новую...

Начальнік лагаднеў:

— Прычыны заўсёды знойдуцца... каб апраўдацца. Скажаш яшчэ, што і часу не хапае, каб пісьмо напісаць, пасылачку якую ці сотню рублёў паслаць...

— Да свята ўсё зраблю, Аўксенці Лявонавіч.

— Глядзі мне, каб пісьмаў больш такіх ва ўстанову нашу не прыходзіла...

Пачуццё горкай крыўды за самага сябе ахапіла Пархімчыка. Ён выйшаў з кабінета, абураны сваім стаўленнем да старэнькай маці. Хутчэй хацелася пісаць да яе, прасіць, каб даравала.

Аўксенці Лявонавіч, як толькі выйшаў Васіль, хапіўся за тэлефон і набраў нумар сваёй кватэры:

— Майскае свята хутка, — нездаволены голас яго ледзьве пазнала жонка. — Падрыхтуй ды хутка пашлі бацькам пасылачку...

Добры прыклад

На трактовай дарозе Гарадок — Крынкі (мястэчка), поўкіламетра ад Гарадка ляжыць вёска Зарачаны.

Яшчэ данядаўна паміж Гарадком і Зарачанамі быў брод. Штопраўда зроблена там калісьці грэблю, праклалзена трубы для сцёка вады, але ў гэтым годзе трубы занясло пяском, вада прарвала грэблю так, што ні праехаць, ні прайсці.

Людзі едучы на кірмаш у Гарадок, вымушаны былі аб'язджаць навокал, аж на станцыю Валілы — круг 9 кіламетраў. Але дарожны майстар з Каралёвага Моста Лукаш Юхімаў выступіў з заклікам да насельніцтва, каб пабудаваць мост.

На заклік Юхімава выйшлі ўсе зарачанцы — больш чым 40 чалавек і разам з ім працавалі дзень і ноч, пакуль закончылі мост.

Ужо 26 лютага г. г. людзі з аколіцы ехалі на кірмаш цераз гэты мост.

Насельніцтва аколіцы пасылае шчырую падзяку грам. Юхімаву і зарачанцам.

Хай гэты ўчынак паслужыць прыкладам для другіх. (зб)

Нашы карэспандэнты і чытачы пішуць

Ціха і сумна

Чытаючы «Ніву», (выпісваю яе ад самага першага нумара), заўважыў я многа розных праблем, якія ўзнімаюць чытачы нашага роднага часопіса. Я таксама хачу апісаць адну справу.

Сам вучуся ў Педагагічным ліцэі ў Бельску-Падляскім. Але маім родным кутам з'яўляецца вёска Зубава. Яшчэ некалькі галоў таму назад у вёсцы можна было часта пачуць беларускія песні і ўбачыць народныя беларускія танцы.

Да лета 1952 г. у Зубаве існаваў Беларускі гурток песні і танца. Вельмі цікавая была традыцыя гэтага гуртка. Быў гэта адзін з лепшых гурткоў на Беласточчыне. Тры разы прызначана яму першае месца на Ваяводскім аглядзе мастацкай самадзейнасці ў Беластоку.

У склад гуртка пасля ўваходзіла яшчэ і драматычная група. Некалькі разоў у сваёй вёсцы і раз у Бельску, ставіла яна вельмі цікавую п'есу Дуніна - Марцінкевіча «Пінская шляхта». За сваю працу ўдзельнікі гуртка атрымалі шмат узнагарод, як: піяніна, патэфон, радыё «Піонер», спартыўныя прылады і бібліятэчку. Найлепшая танцорка Барбара Забельская атрымала ў Беластоку першую індывідуальную ўзнагароду.

Але вясною 1952 г. гэтае вясёлае, культурнае жыццё скончылася. Частка моладзі, якая вучылася ў сёмым класе і брала ўдзел у дзейнасці гуртка, пайшла вучыцца далей. Адыйшлі таксама галоўныя арганізатары гуртка, настаўніцы: Зося Забельская і Крыстына Квяткоўская. Гэта адмоўна паўплывала на далейшы лёс гуртка...

Цяпер, калі заедзеш дахаты — усюды ціха і сумна. Адзіная атракцыя — гэта кіно, якое прыязджае раз у месяц.

СЦЯПАН БАРОЎСКІ
Педагагічны ліцэй
г. Бельск - Падляскі

Ажывіць культурнае жыццё ў Міхалове

У Міхалове, маленькім мястэчку ў Беластоцкім павеце, пражывае шмат беларусаў. Ёсць тут сярэдняя агульнаадукацыйная школа, дзе выкладаецца беларускую мову як прадмет.

Здавалася б, што параўнальна вялікая колькасць беларускага насельніцтва, прыгожы клуб нядаўна пабудаваны павінны даць магчымасць дзеля развіцця культурнага жыцця беларусаў у Міхалове. Нажаль няма каму тут зацікавіцца гэтай справай.

Многія са старэйшых жыхароў Міхалова яшчэ дагэтуль памятаюць дзейнасць беларускага гуртка мастацкай самадзейнасці, які ў вельмі дрэнных умовах і шматлікіх перашкодах пры санацыйнай уладзе, патрапіў сваімі выступленнямі зацікавіць не толькі жыхароў Міхалова, але і Беластока і іншых мясцовасцей. Гурток гэты працаваў пад кіраўніцтвам Янкі Палонкага, які і зараз жыве ў Міхалове. Чаму-б не зацікавіцца гэтай справай таварышам з прэзідыума Беластоцкага аддзела БГ-КТ і аднавіць дзейнасць беларускага гуртка мастацкай самадзейнасці ў Міхалове?

Напэўна гэта пойдзе ў карысць жыхарам Міхалова як беларускай так і польскай нацыянальнасці.

В. Б.

Да ўсіх чытачоў

Ёсць выпадкі, што нашыя падпісчыкі не атрымоўваюць „Нівы"

Аб такіх выпадках паведамляйце рэдакцыю.

Сельскагаспадарчы гурток

У Чорнай сярэдняй — (Семятыцкі павет) нядаўна арганізаваўся сельскагаспадарчы гурток, які лічыць 14 членаў. На сакратара гуртка сяляне выбралі Янку Высоцкага. Мэтай гуртка з'яўляецца пашырэнне ведаў аб агратэхніцы. М. Х.

Рыхтуецца да вясны

Сельскагаспадарчы каапэратыў у Вольцы Нурэцкай (Семятыцкі павет) рыхтуецца да веснавых палявых работ. Члены яго прывезлі ўжо мінеральныя ўгнаенні, падрыхтоўваюць збожжа і сельскагаспадарчыя машыны. Як толькі падсохне зямля, прыступяць да падрыхтоўкі глебы пад авёс. М. Х.

Чытачы пытаюць...

...чаму ў вёску Тыльвіцкія Фальваркі, Беластоцкі павет не даходзіць «Ніва».

Для ўвагі настаўнікаў і аматараў беларускіх ілюстраваных часопісаў

У Клубе міжнароднай кніжкі і друку ў Беластоку пры плошчы імя Касцюшкі, ёсць у продажы беларускія ілюстраваныя часопісы і педагагічныя дапаможнікі. За невялікую цану (не перавышае 1 зл) ёсць да набыцця: маладзёжны часопіс «Маладосць», літаратурна - грамадскі часопіс «Беларусь», гумарыстычны часопіс «Вожык»; «Настаўніцкая газета», «У дапамогу настаўніку», «Літаратура і Мастацтва», «Звязда», літаратурны месячнік «Полымя», навукова - тэхнічны і сельска - гаспадарчы квартальнік «Весці Акадэміі Навук БССР»; «Сельская гаспадарка Беларусі», «Работніца і Сялянка».

Цэны на рынку ў Беластоку 20 сакавіка 1957 г.

жыта за 100 кг. . .	280 — 285 зл
авёс за 100 кг. . .	310 — 320 зл
пшаніца за 100 кг .	350 — 400 зл.
ячмень за 100 кг. .	300 — 350 зл.
бульба за 100 кг. .	80 — 90 зл.
цыбуля за 1 кг. . .	6 — 7 зл.
морква за 1 кг. . .	1,80 — 2 зл.
курыца 1 шт. . . .	30 — 40 зл.
індык 1 шт. . . .	130 — 160 зл.
яйкаў 1 пара . . .	2,40 — 2,50 зл.
свініна за 1 кг. . .	27 — 29 зл.
саланіна за 1 кг. .	29 — 31 зл.
1 літр малака . .	2,80 — 3 зл.
1 літр смятаны . .	15 — 17 зл.

Маланя сябрам

„Зорка"

У свой час «Ніва» пісала, што будзе выходзіць дзіцячая газета і звярнулася з просьбай да ўсіх дзяцей, каб падавалі прапановы загалоўкаў да яе.

Усе дзеці вельмі ўзрадаваліся тым, што будзе выходзіць дзіцячая газета і пачалі прыдумваць загалоўкі.

Вельмі многа дзяцей з усіх школ прыслалі пісьмы ў якіх падавалі розныя назвы дзіцячай газеты.

Часцей за ўсё сустракаецца прапанова назваць дзіцячую газету «Зорка»

Дзеці гавораць, што яны таму хочуць, каб іх газета называлася «Зоркаю», бо яна будзе асвятляць іх шлях у жыцці, будзе ім блішчэць родным словам і свяціць, каб добра і ахвотна вучыліся роднай мовы.

Назва «Зорка» сапраўды вельмі прыгожая і трапная і таму так і будзе называцца вашая газета, дзеці!

Чакайце тады, малыя сябры, на першы нумар «Зоркі», які выйдзе ўжо 7 красавіка.

Вучні пішуць

Мы, вучні трэцяга і і чацвёртага класаў школы ў Дубічах Асочных хочам пісаць да цябе пісьмы.

У нас усе вучні ў ста працэнтах зрабілі падпіску на «Ніву».

Мы вельмі рады, што будзе выходзіць разам з «Нівай» дзіцячая газета. Нам будзе прыемна чытаць казкі, апавяданні, жарты і дзіцячыя гульні ў сваёй роднай мове.

Вучні III і IV класаў
Пачатковай школы
ў Дубічах Асочных.

*

Мы, вучні трэцяга класа сямігадовай школы ў Клюковічах пастанавілі напісаць да Вас ад сябе пісьмо.

У гэтым пісьме хочам сказаць Вам, што ўсе мы, беларускія дзеці будзем выпісваць родны часопіс «Ніву».

З нецярплівасцю чакаем свайго дзіцячага дадатку.

III клас сямігадовай школы ў Клюковічах Семятыцкага павета.

ПАЧАЛІСЯ ПАСЕВЫ

У поўднёвай частцы Польшчы пачаліся ўжо палявыя работы.

На здымку: пасеў аўса ў калектыве ПГР Целушкі (Мілінскі павет). ЦАФ. Фото — Медза.

Марыся з Доўгасёлцаў

Марысю Клубовіч знаюць як таленавітага маляра не толькі ў вёсцы Доўгасёлцы (Сакольскі павет). Яе знаюць добра і ў суседніх вёсках і ў вёсках аддеглых ад Доўгасёлцаў 20—30 км.

Пераважна кабеты прыносяць да яе кусок палатна, на якім яна вымалёўвае алені, каты, галубы, кветкі і г. д. Многія сяляне заказваюць у Марысі малюнкі на рэлігійную тэматыку. Малюе яна анёлаў і розных святых з крыжамі ў руках. Такія прыгожыя малюнкі робіць яна ў даволі цеснай вясковай хаце, у дрэнных умовах.

Вось каб такому самароднаму таленту на школу малярскую ўдалося дастацца і яе закончыць, магчыма што быў-бы з яе вялікі мастак.

Марнуецца жалеза

Сёння дзе ні глянь — усюды ўбачыш плакаты «Збірайма злом». Аб тым і друк піша і радыё гаворыць і наогул заклікаецца насельніцтва збіраць злом.

А напрыклад на рацэ Сідарцы ў Дамброўскім павеце падчас вайны быў узарваны мост. Мінула ўжо колькі гадоў, а ніхто не падумаў, каб гэтыя сотні тон жалеза сабраць і адставіць у зборныя пункты. Чаму ніхто не клапоціцца аб тым, каб гэтае цэннае

дабро выкарыстаць у прадукцыі?

Тэкст і фото — А. О.

«Ніва» памагла.

Следам нашай інтэрвенцыі

У студзені 1957 года рэдакцыя наша накіравала ліст да старшыні Павятовага суда ў Гайнаўцы ў справе Янкі і Сымона Чуракоў з вёскі Арэшкава, якія падчас падзелу вёскі на калоніі згадзіліся перанесці свае пабудовы на атрыманыя сядзібныя ўчасткі. Старая іх сядзіба прызнана была Карнэлю Навінскаму.

Аднак Чуракам было выгадней карыстацца трымяся сядзібамі і таму не хацелі яны зносіць старых будынкаў. Трэба сказаць, што на адной сядзібе яны пабудавалі дом, але каб загарнуць частку прызнанай сядзібы Навінскаму — Сымон Чурак (яшчэ не жанаты), які жыў і жыве разам з братам — Янкам Чураком цвярдзіў, што ў старым доме будзе жыць і нават не думае пераносіць будынкаў на сваю дзялянку. Навінскі накіраваў гэтую справу ў суд. Суд забавязаў Чуракоў знесці дом з сядзібы Навінскага. Але Чуракі не выканалі загаду суда.

Наша рэдакцыя звярнулася ў гэтай справе да старшыні Павятовага суда ў Гайнаўцы, які дае наступны адказ на нашу інтэрвенцыю: «з той увагі, што Грамадская рада народовая ў Арэшкаве не можа даць памяшкання для Чуракоў перанясенне будынкаў можа наступіць у месяцы маі. Чуракі ў гэтым часе будуць перанесены да новапабудаванага дома ў якім, пакуль што, нельга жыць бо няма яшчэ печаў».

Чаму ПКП не дбае аб пасажыраў

Пад такім загалоўкам у 36 нумары «Нівы» мы змясцілі артыкул аб чыгуначным прыпынку ў Баравіках (Семятыцкі павет).

У адказ на наш артыкул Акруговая дырэкцыя дзяржаўных чыгунак у Варшаве паведамляе нашу рэдакцыю, што «пакуль пабудуецца пачакальня, дырэкцыя ў хуткім часе паставіць каробку вагонаў у якой пасажыры будуць мець магчымасць хавацца падчас дрэннай пагоды.

Акрамя гэтага ў Баравіках будзе пабудаваны перон, які аддасца да карыстання ў III-цім квартале гэтага года.

Чытачы пытаюць:

Ці можна пісаць у рэдакцыю на польскай мове?

Адказваем: можна пісаць і па польскай і на рускай ці украінскай. Нам гэта зусім не перашкаджае. Пішыце так як умееце.

Нядаўна амерыканскае камандванне войск праводзячы доследы выстраліла дыстанцыйна кіраваны снарад, які адмовіў паслушэнства...
(з друку).

Салдат (задыхаўшыся): — пан генерал, снарад адмовіў паслушэнства. Што рабіць?

Генерал: — Чакаць аж упадзе...

Дыпламат

На сусветнай арэне дыпламаты адыйгрываюць вялікую ролю. У некаторых закаранілася думка, што першае месца ў дыпламатыі займаюць англійцы.

Англійскі дыпламат закурыць цыгара і цэлую бітую гадзіну будзе размаўляць на тэму мараканскай нафты. Пасля ўсяго, вы ніяк не зможаце зразумець, што грунтоўнага ён сказаў па сутнасці гэтага пытання.

Вядома, у пытаннях дыпламатыі я далёкі ад гэткай вышэйшай школы верхавой язды на нарабістым коніку палітыкі, але ў сваім прадпрыемстве дыпламатычную лінію ўтрымоўваю. Самая выгадная лінія — гэта захаванне нейтральнасці. Людзі ў Швейцарыі жывуць заможна дзякуючы пастаяннай нейтральнасці. Дзеля таго я не стаю на бок дырэктара але і не хілюся да прафесіянальнага саюза.

Праўда, у профсаюзе гавораць, што я малаактыўны, дырэктар таксама кажа што з мяне «ні рыба, ні мяса», а я ім толькі хвігу ў кішэні паказваю. За малую актыўнасць яшчэ ніхто не цярпеў, а з вялікіх актывістаў ужо не адзін карк скруціў.

Пры зацвярджэнні новай прадпрыемчай праграмы, нашая працоўная рада выступіла супраць дырэкцыі з крытыкай за заніжэнне магчымасці прадукцыйнасці прадпрыемства.

З таго дня такая каша заварылася, што дырэктар хадзіў чырвоны, як клюква, бракавала на ім толькі напісу: «Асцярожна! Замініраваны!».

Неўзабаве з цэнтра прыехала камісія, каб знайсці крыніцу зла. Бачаць, два лагеры ў нас утварылася. Пачалі мяне, як нейтральнага распытваць:

— Што можаце сказаць аб дырэктару?

— Мы бліжэй з ім незнаёмы, бо дырэктар сядзіць у кабінеце, а я ў агульнай канцылярыі.

— А, якая ў вас думка наконт аднаўлення кіраўніцтва?

— Ведаем што праграм, але не ведаем што купім, а зрэшты, начальству гэта больш ясна.

— А, якія вашы адносіны да профсаюзаў?

— Свядомыя. Членскую складчыну аплочваю штомесяц.

— Ды мы не аб тым. Як супрацоўнічаў профсаюз з дырэкцыяй?

— Была ўвязка, потым неўвязка, а якая будзе развязка — няведаю, — адказваю я і хвігу складаю ў кішэню.

Паглядзелі на мяне члены камісіі і вышлі.

Потым была ў нас чыстка. Адных вылучылі, другіх адставілі, а я пастараму астаўся на месцы. Некаторыя кажуць, што з такім як я можна сто гадоў соцыялізм будаваць.

Вось, бачыце, які надзейны матэрыял ва мне. Толькі часу ні адзін новапабудаваны дом не пратрывае.

Дзядзька Лявонь

ДОКТАР

Якім крычыць:
— Мілыя людзі,
Ратуйце!
Жывот баліць!

Прыбегла маці,
Бацька прыбег.
— Што табе даці?!
А Якім: — Эх,

Хутчэй ратуйце!
На цэлы рот
Крычыць Якімка:
— Баліць жывот!

Бацька і маці
(Людзі вясковы)
Сталі шаптаці:
— Мо' да замовы...?

Толькі сказалі,
Пабеглі духам.
Вядуць ужо ў хату
Бабу — шаптуху...

Крычыць Якімка:
— Ратуйце людзі!
Шаптуха цешыць:
— Зараз нябудзе...

Ціха Якімку —
Хлопча прыгожы
Л'е воду ў міску:
— Зараз паможа.

Шэпча шаптуха,
Крычыць Якімка,
А бацькі просяць:
— Ратуйце сынка!

— Збанок давайце, —
Гаворыць баба
Крычыць Якімка:
— Робіцца слаба!

Гаворыць баба:
— Ціха Якіме,
Боль як рукамі
Зараз адыме...

Ціха Якіме,
Ліхі ўрок —
Зараз адцягне
Табе збанок.

Дзівіцца бацька,
Маці глядзіць —
Якім сціхае,
Ужо не крычыць.

— Вось вам і доктар, —
Баба гаворыць, —
Болей Якімка
Нябудзе хворы.

Глядзяць. Падходзяць.
Трэснуў збанок.
Збялеў Якімка,
Навек замоўк.

АНДРЭЙ СОШКА

Найсільнейшы

Некалькі маладых людзей хваляцца сваёй сілай.

— А я падніму 200 фунтаў — кажа адзін.

— А я выламлю кулаком дзверы — кажа другі.

— Э, гэта нічога, — дабаўляе трэці! Я ведаю такога чалавека, што адной рукой затрымлівае цягнік.

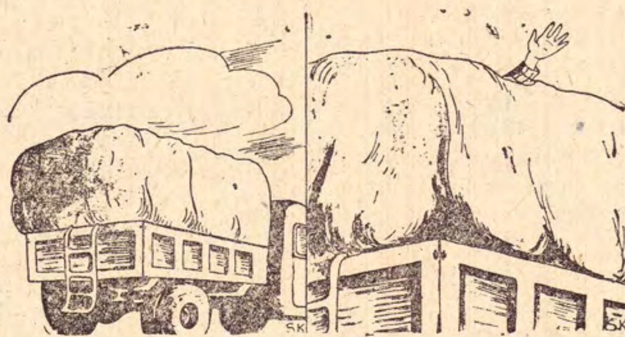
— А хто эта такі? — запыталі ўсе са здзіўленнем

— Машыніст.

Факір на пустыні.

АГАФОН АБРОТКА АД'ЯЗДЖАЕ

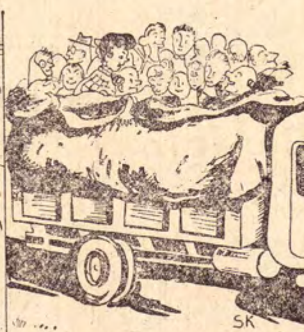

Пазнаеце мілы людзі
Агафона ў гэтаі будзе?
Тут людзей, як у бочцы следзяў.
І Абротка наш у ёй едзе...

У машыне крык і гоман
Кожны згорблены, вядома.
Што трасе ўсіх па бруку,
Высадзіў ужо хтось руку

«Расчыняецца» пляндэка,
Бачым голай чалавека.
Агафон да нас смяецца,
А машына з гукам прэцца

Бачыце, усе пасажэры,
Адчынілі ў вярху дзверы
Паказваем ... п'есу
Дырэктару ПКС

ПЯТРО ВАСІЛЕЎСКІ

Як слон зайца замяшчаў

(сучасная казка)

Прапанавалі Слану Зайца замяшчаць. Слон ад крыўды нават слязу пусціў:

— Што-ж гэта робіцца, браткі!? Сланам форменная труба выходзіць. Самі-ж ведаеце, да заечых харчоў сланы не прызвычаены. Гэтак і ногі працягнуць нядоўга.

— А ўтрыманне захаваем табе слановае! — супакоілі Слана. — Ты толькі зайцам па штату лічыцца будзеш...

— А як наконт сродкаў перамяшчэння? — пытае Слон. — Пехатой, браткі, я адвык.

— Улічым і гэта.

Павесялеў Слон.

— Ну хіба што так. Тады згодзен Зайца замяшчаць. Вось толькі хто-ж за Зайца працаваць будзе? Бо-ж, ведаеце, я да заечай работы не прызвычаены.

— А Заяц пры табе застаецца, — кажуць. — Ён толькі па штату будзе ўжо лічыцца не Зайцам, а звычайным хатнім Трусам.

Добра адказаў

Сяляніна ўкусіў шалёны сабака. Яго прывезлі да доктара. Дзверы адчыняе жонка доктара і азнаямляе:

— Пан доктар прыймае толькі ад сёмай гадзіны, а цяпер ужо дзевятая. Прыедзеце заўтра.

— Але што-ж хворы вінаваты, што падла — той, шалёны сабака, відаць быў няграматны і ўкусіў яго пасля прыймовых гадзін.

Культурны жабрак

— Паночку, ахвяруйце сляпому...

— Які-ж ты сляпы, калі газеты чытаеш?

— Эт, якое гэта маё чытанне, вось так сабе рысункі пераглядваю.

Можа абароняць

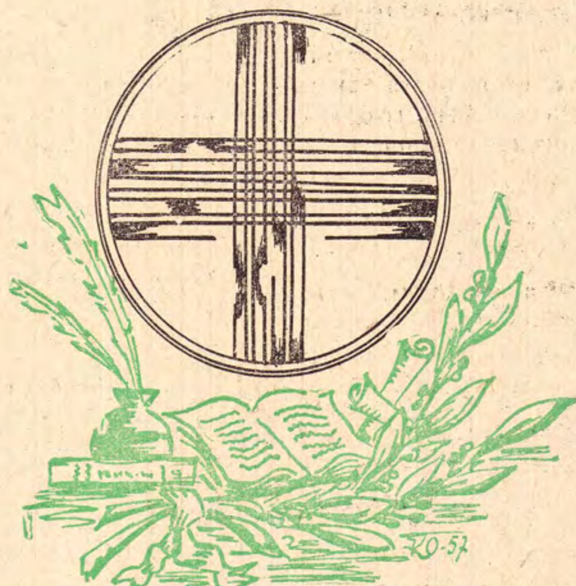
У аддзел аховы гістарычных забыткаў прыходзіць старая бабулька:

— Паночку, сыны мяне крыўдзяць, карміць не хочуць, з хаты выганяюць...

— Гэта не мая справа, мы толькі старымі гістарычнымі рэчамі займаемся.

— Брыдка вам з мяне смяяцца... і я-ж старая: паўтары капы гадоў стукнула

АДГАДАНКА

У гэтым кружку змешчана імя і прозвішча нашага выдатнага беларускага пісьменніка. Трэба толькі добра прыглядзецца і прачытаць.

Сярод тых, якія да 5 сакавіка прышлюць правільныя развязкі — будзе разыграна 10 кніжных узнагарод.

Р.

Развязка адгаданкі з 8 нумара „Нівы"

Развязка: — Чытайце «Ніву»

Узнагароды атрымалі: 1) Лявонь Тафілюк — Шчэцінэк, 2) Лідыя Багнюк — Луплянка, Беластоцкае ваяводства, 3) Янка Шэйбак — Лэба, Гданскае ваяводства, 4) Анка Тамковіч — Шчэцін, 5) Геранім Ёчас — Клосув, Шчэцінскае ваяводства, 6) Галя Макарэвіч — Мінск — БССР, 7) Мар'я Харытановіч — Бельск Падляскі, 8) Школа пачатковая ў Крыніцы, Гайнаўскі павет, 9) Веслава Чэсьнік — Элк, 10) Фелікс Олішэр — Саколка.

Узнагароды высылаем поштай.

Р.

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

Орган Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы Адрас рэдакцыі гор. Беласток, вул. Маніфесту Ліпцовага 25, тэл 25-89 Умовы падпіска на 3 месяцы — 7 зл. 20 гр., 6 месяцаў — 14 зл. 40 гр., на год — 28 зл. 80 гр. Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 Падпіску прымаюць усе паштовыя ўстановы, пісьманосцы, Выдавецтва РСВ «Праса». Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку. Т-13